

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Cinsel Gelişim ve Eğitimine İlişkin Görüşleri ve Uygulamaları: Bir Durum Saptaması*

Beyza YALKILIÇ** Sevcan YAĞAN***

Atf için:

Yalkılıç, B. & Yağan, S. (2023). Makale başlığı. Okul öncesi öğretmenlerinin cinsel gelişim ve eğitimine ilişkin görüşleri ve uygulamaları: Bir durum saptaması. *Journal of Qualitative Research in Education*, 34, 151-182, <https://doi.org/10.14689/enad.34.1576>

Öz: Bu çalışmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin cinsel gelişim ve eğitimine ilişkin görüşleri ve uygulamalarının incelenmesidir. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması deseni ile yürütülmüştür. Araştırma verileri 2019-2020 eğitim öğretim yılının bahar dönemi içerisinde toplanmış olup araştırmanın çalışma grubunu; 5 yıl ve üzeri mesleki deneyimi olan ve 36-72 aylık çocuklar ile çalışan 10 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak üzere demografik bilgi formu, yarı yapılandırılmış görüşme formu ve doküman inceleme formu kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizi boyutunda görüşme verilerinde betimsel analiz yöntemi kullanılmış, doküman inceleme formunda ise içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre, okul öncesi öğretmenlerinin cinsel eğitiminin içeriği konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmış olup çocukların öğretmenlerine cinsel gelişim ile ilgili soru yönlendirmedikleri, öğretmenlerin ise bu duruma karşın çocukları soru sormaya teşvik etmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmaya katılan bir grup öğretmenin soru ile karşılaştıkları durumlarda bu sorulara çoğunlukla kaçınmacı ya da bilimsel yanıtlar verdikleri tespit edilmiştir. Öğretmenlerin sınıf içerisinde cinsel gelişim ve eğitimi konusundaki uygulama durumlarına bakıldığında ise kısmen uygulama yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içinde uyguladığı 100 etkinlik planından sadece 28 etkinlik planında kapsamlı cinsel eğitim konularına yer verildiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi öğretmenleri, okul öncesi eğitim, cinsel gelişim, cinsel eğitim, çocuk gelişimi.

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi:

07 Mayıs 2022

Düzeltilme Tarihi:

06 Mart 2023

Kabul Tarihi:

10 Mart 2023

Makale Türü

Araştırma

© 2021 ANI Yayıncılık. Tüm hakları saklıdır.

*Bu çalışma Beyza Yalkılıç'ın Doç.Dr Sevcan Yağan danışmanlığında yürüttüğü yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Çalışmanın bir kısmı 17-19 Kasım 2022 tarihinden Antalya'da düzenlenen EDUCongres'de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Sorumlu Yazar: Memorial Bahçelievler Hastanesi, Türkiye, yalkilicbeyza@gmail.com ORCID: 0000-0002-4155-6924

*** Doç. Dr., İstanbul Kültür Üniversitesi, Türkiye, s.yagan@iku.edu.tr ORCID: 0000-0002-6423-3693

Giriş

Dünya Cinsel Sağlık Birliği'nin Cinsel Haklar Bildirgesi'nin (1999) onuncu maddesinde bireylerin doğumdan itibaren cinsellikle ilgili bilgi edinme hakkına sahip olduğu vurgulanmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Bölge Ofisi ve Federal Sağlık Eğitimi Merkezi (BZgA) Avrupa'da Cinsellik Eğitimi Standartları (2010) raporuna göre cinsel eğitim insan vücudu ve gelişimi, doğurganlık ve üreme, cinsellik, duygusal, hayat tarzı ve ilişkiler, cinsel sağlık ve iyilik, haklar, cinsellikle ilgili sosyal kültürel belirleyiciler (değerler/normlar) olarak sekiz başlıktan oluşmaktadır. SIECUS Kapsamlı Cinsellik Eğitimi Kılavuzu (2004) cinsel eğitim başlıkları insan gelişimi, ilişkiler, kişisel beceriler, cinsel davranış, cinsel sağlık, toplum ve kültür gibi altı başlıktan oluşmakta olup birçok alt boyuta sahiptir. Ancak cinsel eğitimle ilgili genel kanı cinsel eğitiminin sadece cinsellikle ilgili bilgi vermek olduğu düşünülmektedir.

Oysa ki erken çocukluk döneminde çocuklarımızın bilişsel gelişim, sosyal-duygusal gelişim, dil gelişimi, motor gelişim aşamalarını oldukça önemsenmektedir ancak aynı hassasiyet cinsel gelişime karşı gösterilmemektedir. Bu ihmal edilmiş pek çok sebebi bulunmaktadır. Birincisi, küçük yaşta çocuklarda üreme gerçekleşmeyeceği düşüncesiyle cinsel eğitimin verilmemesidir (Bulut, 2005). Bir diğer neden ise ailelerin çocuklarıyla cinsel eğitim içerisinde yer alan konular hakkında konuşmaktan utanmaları ve mevcut bilgilerini yetersiz görmekte oldukları, (Ceylan ve Çetin, 2015; Tuğrul ve Artan, 2001; Tuzcuoğlu ve Tuzcuoğlu, 1996; Göçgeldi, Tüzün, Türker, Şimşek, 2007; Eroğlu ve Gölbaşı, 2004) cinsel eğitim için erken yaşlardan ziyade lise yılları gibi daha büyük yaşlarda verilmesi gerektiğini düşünmeleridir (Tuğrul ve Artan, 2001). Davies ve Robinson (2010) yapmış oldukları çalışmada ebeveynlerin çocuğun masumiyetini korumak adına cinsel gelişim üzerine eğitim verilmesi konusunda kaçınmacı davrandıklarını belirtmektedir. Bir başka çalışmada ise ebeveynlerin çocuklarına cinsel eğitim vermelerini engelleyen düşünce, cinsel eğitim verilmesinin çocuğu bu alanda düşünmeye sevk edeceğine, kafasını karışmasına neden olacağını düşünmeleridir. Ancak cinsel eğitim düşünüldüğü gibi çocuğa cinsellikle ilgili fikir verip olumsuz yansıma yaratmaktan ziyade ilk cinsel deneyim yaşını yukarı çekmektedir (UNESCO, 2019). Aynı zamanda cinsel eğitim istismar ile mücadelede de önemli bir yere sahiptir (Gündüz ve Yıldız, 2016). Gelişimin bir bütün olduğu düşünüldüğünde, cinsel gelişimin göz ardı edilmesinin söz konusu dahi olmaması gerekmektedir. Bu bağlamda cinsel eğitim verilirken temel rol aileye düşmekle birlikte anaokulu öğretmenleri de önemli bir yere sahiptir (Eser, 2008). Cinsel eğitim konusunda öğretmenlerle ilgili yapılan çalışmalarda da öğretmenlerin cinsel eğitimi destekledikleri fakat cinsel gelişim ile ilgili konuşmaktan çekindikleri, konu hakkında yetersiz bilgiye sahip oldukları tespit edilmiştir (Yeşilay ve Altun, 2009; Kardeş ve Karaman, 2018; Güzelyurt, Yalçınkaya, Saluci, Öglü, Ürüm, 2019). Cinsel eğitim verilirken çocuğun ilk öğrenme ortamı olan aile ve okul işbirliği içinde olmalıdır (Lu, 1994). Öğretmenler, çocukların gelişimsel özelliklerine uygun olarak cinsel eğitim vermelidirler. Milli Eğitim Bakanlığının Temel Eğitim Genel Müdürlüğü Okul Öncesi Eğitimi Programı (2013) kazanım ve göstergeleri incelendiğinde bilişsel gelişim, sosyal-duygusal gelişim, dil gelişimi, öz bakım becerileri ve motor gelişimi gibi gelişim alanlarında olduğu gibi cinsel gelişim başlığı altında net

bir şekilde kazanım ve göstergeye rastlanmamıştır. Yurt dışında uygulanan programlar incelendiğinde ise İsveç, Danimarka, Hollanda, Yunanistan, Kore ve Kanada'nın bazı eyaletlerinde cinsel eğitim erken yaşlarda başlamakta olup pek çok konuyu içinde barındıran kapsamlı eğitimler olduğu söylenebilir (European Parliament, 2013). Ülkemizin Okul Öncesi Eğitim Programının temel özelliklerinden olan programın esnekliğine dayanarak öğretmenin çocukların bireysel farklılıklarını ve çevreyi göz önünde bulundurarak bir takım değişiklikler yapabilecekleri konusunda bilgi vermektedir. Cinsel gelişim konusunun program esnekliğine bırakılmayıp cinsel gelişim ile ilgili kazanım ve göstergeler doğrultusunda gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Bu bağlamda ülkemizde uygulanan programlarda cinsel eğitim yeteri kadar ele alınmamaktadır (Çalışandemir, Bencik, Artan, 2010). Cinsel eğitim içerisinde yer alan bazı konuların ele alındığı durumlarda ise ilkokullarda bitki üremesi, orta okulda fen ve teknoloji dersi içerisinde, lise de ise biyoloji dersi içerisinde ele alınarak bahsedilmektedir (Özcan, 2017). Okul öncesi eğitim programına bakıldığında ise kapsamlı cinsellik eğitimine yer verilmemekle birlikte cinsel eğitim içeriğinde yer alan bazı konular sivil toplum örgütlerinin desteği ile işlenmektedir. Cinsel eğitim konusunun kurumların inisiyatifine bırakılmaksızın Milli Eğitim Bakanlığı'nca planlı ve programlı bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir. (Çalışandemir, Bencik, Artan, 2010). Literatür incelendiğinde cinsel eğitim doğum ile başlayarak yaşam boyu devam etmekte olduğu bilinmektedir (SIECUS, 2004; Kentler ve Pamir, 2008; Bayhan ve Artan, 2005; Tuzcuoğlu ve Tuzcuoğlu, 2004). Cinsel eğitimin bir yaş sınırı yoktur. Ancak cinsel eğitim konusunda, çocukların ilk formal eğitim kurumları olan okul öncesinden başlayarak üniversitenin bitimine kadar sistemli ve programlı cinsel eğitim verilmemektedir (Özalp, Tanır, Ilgın, Ilgın, Karataş, 2012; Demir ve Şahin, 2014). Okul öncesi dönem çocukların cinsel gelişimi ile ilgili oldukça önemli bir dönemdir. Bu dönem, çocukların kendileriyle ve karşı cinsle ilgili meraklarının üst seviyede olduğu ve bu konular hakkında sık sık keşfetmeye yönelik sorular sorduğu dönemdir. Tuğrul ve Artan (2001) yapmış oldukları çalışmada yaşlara göre cinsel konularla ilgili soru sormaları incelendiğinde en çok 4-6 yaş grubunda soru sordukları gözlemlenmiştir. Bu yaşta çocukların merakının giderilememesi, sorularının önemsenmemesi, cevap vermektan kaçınılması ya da bu konuların konuşulmasının yasaklanması ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişkinin zedelenmesine neden olmakla birlikte çocuğu başka kaynaklara yönelmesine ve gelişiminin ötesinde görüntülere veya bilgilere maruz kalmasına, ebeveynleri dışında bir yetişkine soru yöneltmesine ve bu kişinin art niyetli bir kişi olması durumunda istismara kadar giden bir süreçle karşı karşıya kalabilir. Ayrıca erken yaşlarda başlayan cinsel eğitim adolesan gebeliklerin önüne geçilmesinde de önem taşımaktadır. Öyle ki adolesan gebelik(15-19 yaş) rakamları Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) 2018 verilerine göre %4'ü çocuk sahibi veya ilk çocuklarına hamile olduğu verisi ortaya çıkmaktadır. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) 2018 verilerine göre 15-19 yaş grubu kadınların %70'inin hiçbiri gebelikten korunma yöntemini kullanmamaktadır. Bu sonuçlar cinsel gelişim ve eğitiminin önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Adolesan gebeliklerin nedenlerine bakıldığında kültür, sosyo-ekonomik düzey, bilgi eksikliği gibi nedenlerle olduğu tespit edilmiştir (Kahraman, 2009). Cinsel eğitim erken yaşta ki gebeliklerin önlenmesinde etkili olmasını yanı sıra çocukları cinsel istismardan

korunmasında da önemli bir yere sahiptir. Cinsel istismar verilerine bakıldığında Ankara Barosu Çocuk Hakları Merkezinin raporuna göre 2019 yılının ilk üç ayı içerisinde 483 çocuk cinsel istismara maruz kalmıştır (Evrensel, 2019). Tüm bu sonuçlardan yola çıkarak cinsel eğitimin kişinin bedenini tanımasından insan ilişkilerine varana kadar birçok konuyu içinde barındırmaktadır. Alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde ise büyük çoğunluğunun ebeveynlerin cinsel gelişim ve eğitimine karşı tutum ve görüşlerini incelemekte olduğu görülmektedir. Cinsel gelişim ve eğitimi ile ilgili çalışmalar incelendiğinde yapılan çalışma sayısının az olduğuna ve yapılan bu araştırmanın da literatüre katkı sağlaması, yeni araştırmalara yön vermesi ve araştırmacıların dikkatini cinsel gelişim ve cinsel eğitim konusuna çekmesini amaçlamaktadır. Çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Okul öncesi öğretmenlerinin cinsel gelişim ve eğitimi konusundaki görüşleri nelerdir?
- Okul öncesi öğretmenlerinin cinsel gelişim ve eğitimi kapsamında sınıf içindeki uygulamaları nelerdir?

Yöntem

Bu araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin cinsel gelişim kapsamındaki görüşleri ve uygulamalarının tespit edilmesi amaçlandığından çalışmada nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışması bir olayı veya durumu kendi doğal ortamında derinlemesine incelendiği, verilerin toplandığı ve veriler doğrultusunda sonucun incelendiği bir yöntemdir. Durum çalışmalarında ortaya çıkan sonuç ile incelenen olayın niçin bu durumda olduğunu ve gelecek araştırmalarda hangi nokta üzerinde durulması gerektiğini ortaya koyulur. Durum çalışmaları bir durumun test edilmesinde ya da varsayım oluşturmaktan çok üretme ve ortaya koymak için daha uygundur (Davey, 2009). Durum çalışmalarında deneysel çalışmalarda olduğu gibi temsil ettiği bir örneklem yoktur. Durum çalışmalarındaki amaç, evrene istatistiksel olarak genelleme yapmak değil kuram oluşturmak ya da kuramsal önermelerde bulunup bu önermelere genelleme yapmaktır.

Çalışma Grubu

Araştırmada çalışma grubu belirlenirken amaçlı örnekleme yöntemi olan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda örneklem büyüklüğü hususunda net bir kural söz konusu değildir. Nitel çalışmalarda örneklem belirlenirken dikkat edilmesi gereken hususlar vardır bunlar; örneklem büyüklüğü yeteri kadar olmalıdır ve bu yeterlilik örneklem büyüklüğü ile ölçülmeyip araştırmacıyı doyum sağlayacak büyüklükte olmalıdır, vaka tabanlı ve derinlemesine inceleyecek kadar da küçük bir örnekleme çalışmalıdır. Eğer durumlar bilgi yüklüyse çok az sayıda örnekleme derinlemesine bilgi edinilebilir. (Yıldırım ve Şimşek, 2005; Patton, 2014; Creswell, 2013). Nitel araştırmalarda derinlemesine araştırma önemli olduğu için örneklem büyüklüğü üzerine bir kural bulunmamaktadır (Ritchie, Lewis, Elam, 2006). Nitel

araştırmalarda küçük bir örneklem grubuyla veya tek bir örneklem (N=1) ile detaylı bir çalışma yapılabilmektedir (Patton, 2014). Bu kapsamda yapılan çalışmada gönüllülük esasıyla katılım sağlayacak 5 yıl ve üzeri mesleki deneyimi olan ve 36-72 ay grubu çocuklarla çalışan 10 okul öncesi öğretmeni ile derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir.

Çalışma grubunun ölçütlerini belirlerken öğretmenlerin mesleki yılının 5 yıl ve üzeri olmasının amacı mesleki yılı arttıkça cinsel gelişim ve eğitimi ile ilgili konularla daha çok karşılaşma olasılığı arttığı düşüncesiyle ölçüt belirlenmiştir.

Çocukların yaşları konusundaki ölçüt belirlenirken ise fallik dönemi içerisinde kendisinin ve karşı cinsin cinsel organlarını merak etmekte, hamilelik, üreme, cinsel organların farklılıkları vb. konulara ilişkin soru sormaktadırlar (İnanç, Atıcı, Bilgin, 2007) bu nedenle fallik dönemi içeren 36-72 aylık çocuklar ile çalışılması gerektiği düşünülmüştür.

Tablo1.

Katılımcıların Demografik Bilgileri

Öğretmen Kodu	Cinsiyet	Eğitim	Bölüm	Mesleki Kıdem	Eğitim Alma Durumu
Ö1	Kadın	Lisans	Okul Öncesi	9	Yok
Ö2	Kadın	Ön Lisans	Çocuk Gelişimi	7	Yok
Ö3	Kadın	Lisans	Okul Öncesi	11	Var
Ö4	Kadın	Lisans	Okul Öncesi	15	Var
Ö5	Kadın	Yüksek Lisans	Okul Öncesi	9	Yok
Ö6	Kadın	Yüksek Lisans	Okul Öncesi	10	Var
Ö7	Kadın	Yüksek Lisans	Okul Öncesi	8	Var
Ö8	Kadın	Yüksek Lisans	Okul Öncesi	13	Yok
Ö9	Kadın	Lisans	Okul Öncesi	7	Var
Ö10	Kadın	Lisans	Okul Öncesi	17	Var

Tablo 1 de görüldüğü gibi çalışmaya toplam 10 öğretmen katılmıştır. Çalışmaya katılan tüm öğretmenler kadındır. Öğretmenlerin 5'i lisans mezunu, 4'ü yüksek lisans mezunu, 1'i ise ön lisans mezunudur. Öğretmenlerin mezun oldukları bölümlere bakıldığında ise 9'u okul öncesi öğretmenliği mezunu olup, 1'i ise çocuk gelişimi mezunudur.

Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine bakıldığında ise 6'sının 7-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip olduğu, 4'ünün ise 11-17 yıl arası mesleki kıdeme sahip olduğu görülmektedir. Cinsel gelişim ve eğitimi konusunda eğitim alma durumlarına bakıldığında ise 6'sının cinsel gelişim ve eğitimi konusunda eğitim aldıkları, 4'ünün ise bu konuda eğitim almadığı görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri 2019-2020 eğitim öğretim yılının bahar dönemi içerisinde toplanmıştır. Çalışmada konuyu daha iyi betimlemek üzere çoklu veri toplama tekniği kullanılmıştır. Nitel durum çalışmalarında konuyu derinlemesine incelemek adına veri çeşitliliği olmalıdır (Creswell, 2013). Araştırmada durumu derinlemesine betimlemek üzere çalışmada öğretmenlerden veri toplamak üzere demografik bilgi formu, yarı yapılandırılmış görüşme formu ve doküman inceleme formu kullanılmıştır. Demografik bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme soruları araştırmacı tarafından hazırlanmış olup hazırlama sürecinde uzman görüşlerine başvurulmuştur. Doküman inceleme formu hazırlanırken literatür incelenmiş ve çeşitli araştırmalardan kaynak alınmıştır (WHO,2010; SIECUS, 2004). Hazırlanan doküman inceleme formu için uzman görüşleri alınmış ve forma son hali verilmiştir. Doküman inceleme formu görüşme yapılan tüm öğretmenlere uygulanarak her öğretmenin 2019-2020 eğitim-öğretim yılının Ekim, Kasım, Aralık, Ocak, Şubat aylarına ait her aydan iki plan olmak üzere rastgele seçilerek her öğretmenin günlük planı incelenerek eğitim programlarında cinsel eğitime yer verme durumları saptanmıştır.

Düzenlenen formlar görüşme sürecine başlamadan önce çalışma grubu dışında kalan bir okulöncesi öğretmeni ile pilot görüşme yapılmıştır ve görüşme formuna son hali verilmiştir. Görüşme formuna son hali verildikten sonra bağlı bulunan Enstitüden ve Milli Eğitim Bakanlığı'ndan gerekli yasal izinler alınmıştır araştırma etiği nedeni ile katılımcıların isimlerinin yerine belirli kodlamalar kullanılmıştır. Görüşme sırasında veri kaybını önlemek için katılımcıların izni doğrultusunda ses kayıt cihazı kullanılmıştır.

Veri Analizi

Araştırma verilerinin analizinde ilk aşama, görüşmeler esnasında araştırmacı tarafından kaydedilen notlar ve görüşmede alınan ses kaydının görüşme formuna kaydedilme aşamasıdır. Bu işlem sırasında ses kaydı dikkatlice dinlenmiş ve tüm veriler olduğu gibi hiçbir değişiklik olmadan katılımcıların söylemleriyle yazılı hale getirilmiştir. Araştırma verileri yazılı hale getirildikten sonra rastgele seçilmiş araştırma verileri başka bir uzmana incelemesi amacıyla verilmiştir. Araştırma verilerinin başka bir uzmana verilmesi ses kaydını dinleme ve yazma sürecinde veri kaybının en aza indirilmesi ve araştırma güvenilirliğinin sağlanması amaçlanmaktadır. Öğretmenlerin sınıf içinde uyguladıkları planların örnekleri alınarak doküman inceleme formu ile incelenmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırmada görüşme formundan elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz yönteminde veriler, oluşturulan temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu temalar araştırma öncesinde ya da araştırma sırasında

ortaya çıkan bazı veriler dikkate alınarak düzenlenir. Betimsel analiz yönteminde görüşme veya gözlem sırasında kaydedilen verilen hiçbir değişikliğe uğramaksızın doğrudan alıntılara yer verilir. Araştırmanın ikinci veri toplama aracı olan doküman inceleme formunun incelenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerin günlük planlarını doküman incelemesi formu ile incelenerek elde edilen verilerin analizi için yüzde ve frekans hesaplamaları yapılmıştır. Verilere uygulanacak yüzde ve frekans hesaplamasıyla yazılı olan verileri belirli aşamalardan geçerek sayılara dönüştürerek güvenilirliğinin artması, yanlılığı azalması, tema ve kategoriler arasında karşılaştırma yapılması ve yapılan çalışma sonuçlarının daha sonra anket vb. araçlarla daha büyük bir gruba ulaşılarak tekrar çalışılmasına fırsat sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2005)

Bulgular

Araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin cinsel gelişim ve eğitimine ilişkin görüşleri ve uygulamalarının incelenmesi amaçlanmış olup elde edilen bulgular araştırmanın iki alt sorusu doğrultusunda başlıklandırılarak sunulmuştur. Demografik bilgi formu, yarı yapılandırılmış görüşme formu ve doküman inceleme formunda elde edilen veriler çözümlenmiş ve katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntı yapılarak desteklenmiştir.

- Okul öncesi öğretmenlerinin cinsel gelişim ve eğitimi konusundaki görüşleri,
- Okul öncesi öğretmenlerinin cinsel gelişim ve eğitimi kapsamında sınıf içindeki uygulamaları,

Olmak üzere araştırmanın iki ana sorusu altında veriler sunulmaktadır.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Cinsel Gelişim ve Eğitimi Konusundaki Görüşlerine Ait Bulgular

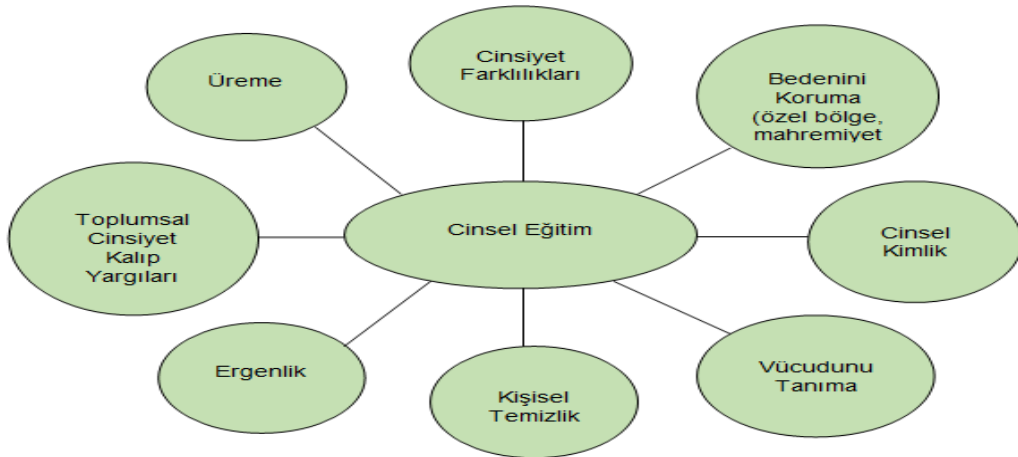
Öğretmenlerin cinsel gelişim ve eğitimine ilişkin görüşleri pek çok başlık altında derinlemesine incelenmiştir.

Öğretmenlerin Okul Öncesi Dönemde Cinsel Eğitimin İçeriği Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmenlerinin cinsel gelişim ve eğitimi konusundaki görüşleri ve uygulamalarının incelendiği bu çalışmada, araştırmanın bulguları belirli temalar altında sunulmuştur. Bu temalardan ilki, öğretmenlerin cinsel eğitimin içeriği konusundaki görüşleridir. Şekil 1 de öğretmenlerin cinsel eğitimin içeriğine ilişkin görüşleri sunulmuştur.

Şekil 1.

Öğretmenlerin Cinsel Eğitimin İçeriğine İlişkin Görüşleri

Şekil 1’de öğretmenlerin okul öncesi dönemde cinsel eğitim denildiğinde hangi konuları içerdiğini konusundaki ifadeleri incelendiğinde cinsiyet farklılıkları, bedenini koruma, cinsel kimlik, vücudunu tanıma, kişisel temizlik, ergenlik, toplumsal cinsiyet kalıp yargıları, üreme olarak tanımladıkları görülmektedir. Bu alt temalara ait ham veri örneklerine aşağıda yer verilmiştir.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu cinsel eğitim denildiğinde cinsiyet farklılıkları, bedenini koruma, cinsel kimlik ve vücudunu tanıma konularını barındırdığını ifade etmekle birlikte kişisel temizlik, ergenlik, toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ve üreme gibi konuların cinsel gelişim ve eğitimi içerisinde yer aldığını ifade etmektedirler. Öğretmenlerden Ö6 bu görüşünü şu şekilde dile getirmiştir.

Ö6:“... çocuklara vücudunun tanıtılması vücudumuz konusunda başlıyoruz çok cinsel içerik değil aslında bu ama onu da ben okul öncesinde konunun içine dahil ediyorum bir de mesleğin başlarında çok yoktu ama sağdan soldan böyle okuyarak sosyal medya ya da interneti okuyarak kendim öğrendiğim şeylerle istismar olaylarının çok olması beni çok etkiledi bu konuda da şuan yazar falan çok hatırlayamıyorum ama bir iki kitap okumuştum onlara dayanarak çocuklara böyle anlayacakları bir videolar özel bölgelerini tanıyacakları görseller bu tarz şeyleri her sene yapmaya çalışıyorum bu olaylar çok ayyuka çıktığından beri...”

Ö6’nın ifadelerin incelendiğinde de vücudunu tanıma konusunun işlendiğini ve toplumda karşılaşılan durumlar üzerine okul öncesinde bedenini koruma ile ilgili çalışmalara yer vermekte olduklarını ifade etmektedirler.

Ö7:“... çok verimli miyiz bilmiyoruz ama hani her konuyu alamayız illa ki önce vücudu kızlar ve erkekler olarak cinsiyetten bahsediyoruz sonra kızların özel bölgeleri erkeklerin özel bölgeleri işte kimler görebilir, kimler göremez hani önce bir sözel olarak giriş yapıyoruz aaa birde şey bu tuvalet eğitiminde hani bu deneyler yapılır işte tuvalet temizliği ile bunu da o hafta veriyorum öz bakımdan başlıyoruz sonra cinsiyet, vücudu tanıma sonra cinsiyet farklılıkları sonra da özel bölgelerime dokunma adlı slaytı izletiyoruz. Resim gösteremiyoruz okul öncesi olduğu için hani merak uyandırır, arkadaşınıninkine bakmak ister vesaire gibi bu durumların önüne geçmek için

resimsiz ama... işte büyüdükçe kızlarda göğüslerde büyüklük olabilir işte erkeklerde bu genelde çış yaptığımız yerler diyoruz ismini veremiyoruz o yüzden onlarda büyüme olur ama bu kızlar ile erkeklerin farklı tam bu değil yani birazcık onu döndürüyoruz diyebilirim tam oralara çocukların ilgisini vermeden hızlı bir şekilde araya kaynatmaya çalışıyoruz, nedenim şu açıp bakma istekleri merak isteği olabilir belki..."

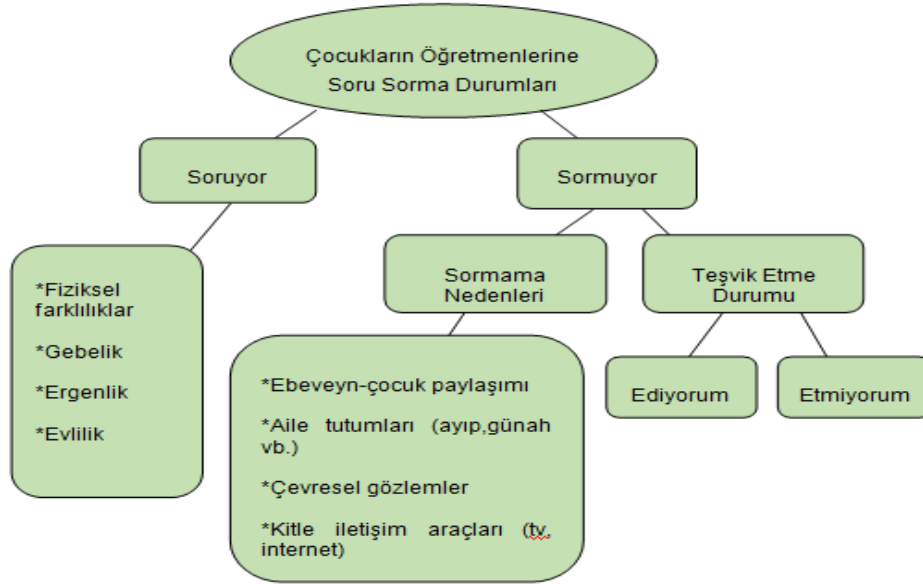
Ö7'nin ifadeleri incelendiğinde okul öncesi dönemde vücudunu tanıma, özel bölgeler, kişisel temizlik, cinsiyet farklılıkları gibi konulara yer verdiğini ve diğer katılımcılardan farklı olarak insanların büyüdükçe organlarında bir takım değişimler olacağı konusunda bilgi vererek aslında ergenliğe de değinmektedir. Bu konuları işlerken çocuklarda merak uyandırmamak adına konu ile ilgili görseller kullanmadığını ifade etmektedir.

Çocukların Öğretmenlerine Cinsellikle İlgili Soru Sorma Durumları, Sordukları Soruların Temaları, Soru Sormama Nedenleri ve Soru Yönlendirmemeleri Karşın Öğretmenlerin Teşvik Etme Durumlarına İlişkin Bulgular

Çocukların öğretmenlerine cinsellikle ilgili soru yönlendirme durumları, sordukları sorulara ilişkin temalar, soru sormama nedenleri ve soru sormamalarına karşı öğretmenlerin teşvik etme durumlarına ilişkin bulgular Şekil 2'de yer verilmektedir.

Şekil 2.

Çocukların Öğretmenlerine Cinsellikle İlgili Soru Yönlendirme Durumlarına İlişkin Bulgular

Şekil 2'de çocukların öğretmenlerine cinsel gelişim ile ilgili soru yöneltme durumları incelediğinde öğretmenler çocukların çoğunluğunun soru sormadıklarını ifade etmektedirler. Buna karşın çocukların öğretmenlerine soru sormama nedenleri incelendiğinde çocukların bu meraklarını ebeveynleri ile paylaştıkları, aile tutumlarından kaynaklı olarak cinsel gelişimle ilgili soru sormanın ayıp, günah olarak adlandırılacağı, çocukların gözlem yoluyla meraklarını giderdiklerinden dolayı soru sorma gereği duymadıkları ve meraklarını kitle iletişim araçları aracılığı ile giderdiklerine yönelik

ifadelerde bulunmuşlardır. Ancak öğretmenlerin tüm cevapların incelendiğinde büyük çoğunluğu çocukların cinsel gelişim ile ilgili öğretmenlerine soru yöneltmeme nedeni olarak ebeveyn-çocuk paylaşımı ve aile tutumlarından kaynaklı olduğunu ifade etmektedirler.

Ö6: " meraklarını çocuklar artık başka yönlerde mi gideriyorlar görseller görüyorlar çok fazla telefonlar, bilgisayarlar ellerinde ya da ... hani tutumları denebilir belki farkında olmamaları çocuklarında çok ben kendi aralarında bile konuşup öğretmene söylememe ya aslında yanlış ya da ayıp falan diye kendi kafalarında kodluyor çocuklar birazda onu biliyorlar çevresindeki işte aile tutumu dediğim şey aslında o..."

Ö8:" Acaba bunu ayıp falan mı aileler öyle mi yetiştiriyorlar çocukları hani ayıp diye düşünebilir mesela"

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu çocuklardan cinsel gelişim ile ilgili soru gelmediğini belirtmiş ve bunun üzerine çocuklardan soru gelmiyor ancak öğretmenlerin çocukları soru sormaya yönelik teşvik etme durumları incelenmiştir. Öğretmenlerin çocukları soru sormaya teşvik etme durumlarına bakıldığında çoğunluğunun çocuklardan soru sormalarını beklediklerini belirtmekte olduklarını öğretmenlerin küçük bir kısmı ise çocukları cinsel gelişimleri ile ilgili soru sormaları yönünde teşvik ettiklerini belirtmişlerdir.

Ö8:" Onlardan soru gelmesini bekliyorum çünkü zamanı gelince sorarlar diye düşünüyorum merakları ne zaman başlarsa yani ne derler şeyin aklına karpuz kabuğu düşünmenin anlamı yok daha erkenden diye düşünüyorum."

Ö9:" ...soru gelirse cevaplamaya çalışıyorum ama bununla ilgili ekstra böyle düşündürmeye yönlendirmiyorum, özel bir nedeni yok ama bununla ilgili bir elimde bir dokümanım yok yani hani bunu neyin içinde verebilirimle ilgili bir dokümanım yok zaten planıma böyle bir durumu hiç nasıl alırım onu da bilmiyorum hani planıma bunu içine alıp bu eğitimi nasıl veririm onu da bilmiyorum onun içinde hiç teşvik etmiyorum ama soru gelirse yanıtlamaya çalışıyorum."

Öğretmenlerin ifadelerine bakıldığında çocukları soru sormaya teşvik ettiklerinde meraklarını uyandıracaklarını, çocuklardan gelecek sorular karşısında nasıl bir açıklamada bulunacağı ve bu konuların nasıl işleneceği konusunda bilgi eksikliğinin bulunduğu ayrıca bilgi eksikliğini giderecek herhangi bir dokümana sahip olmadıklarını vurgulamaktadırlar. Öğretmenlerin bu ifadelerine karşın Ö10 ise çocukları soru sormaları için teşvik ettiklerini ifade etmekte olduğu ve öğretmenleri çocukları soru sormaya teşvik etmekten alıkoyan nedenler arasında velilerden gelebilecek tepkilerin yer aldığını vurgulamaktadır.

Ö10:"... Biz soru sormayı toplum olarak bilmiyoruz zaten sorgulamayı daha doğrusu sorgulamayalım diye eğitiliyoruz ben soru sorsunlar diye uğraşıyorum açıkçası. Buralarda velinin tepkisini bilemiyorsun öğretmenler bundan çekiniyorlar ..."

Çocukların, öğretmenlerine cinsel gelişim ile ilgili soru yöneltme durumları incelediğinde sadece birkaç öğretmen çocuklardan cinsel gelişim ile ilgili soru geldiğini belirtmişlerdir.

Çocuklardan gelen sorular incelendiğinde soruların fiziksel farklılıklar, gebelik, ergenlik ve evlilik konuları hakkında olduğu ifade edilmiştir. Ancak tüm sorular göz önünde bulundurulduğunda çocukların daha çok cinsiyetler arası fiziksel farklılıklar ve gebelik konusunda soru sorduklarını vurgulamaktadırlar.

Ö2: "Neden benim organımla erkek organı değişik?"

Ö2: "Ben nasıl geldim?"

Ö9: "Bizi hastaneden mi buldular? ..."Masallardaki gibi leyler getirmez değil mi öğretmenim?"

Çocukların sormuş oldukları sorulara bakıldığında daha çok dünyaya nasıl geldiklerini ve cinsiyet farklılıklarına dair sorulara sorduklarını görülmekteyken soru sordukları diğer iki konu ise ergenlik ve evlilik konuları olmuştur.

Ö7. "Bizim mememiz büyümeyecek mi? ... Öğretmenim bize ön ergen demiştin ön ergen ne demek?"

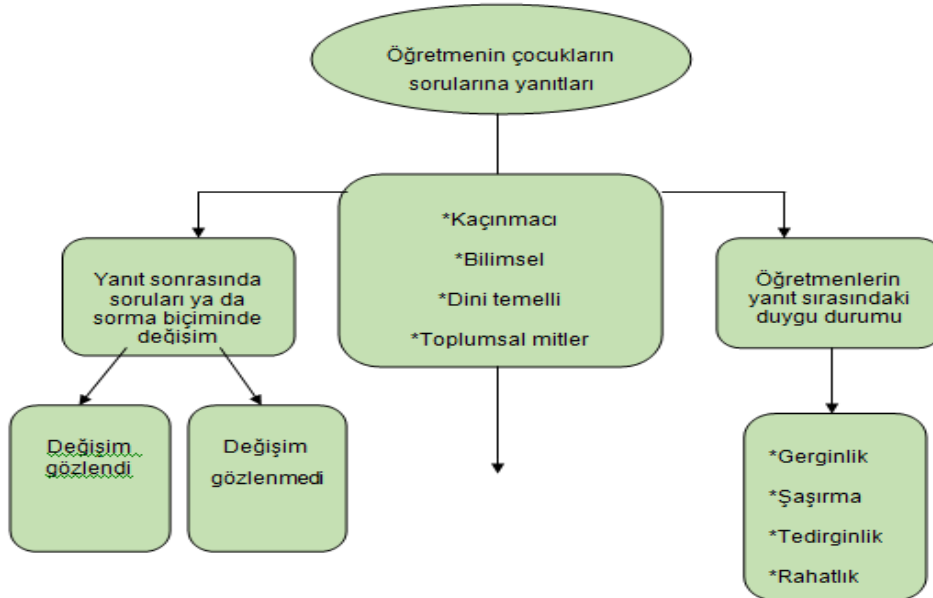
Ö10."Öğretmenim, bir çocukla iki kız evlenir mi?"

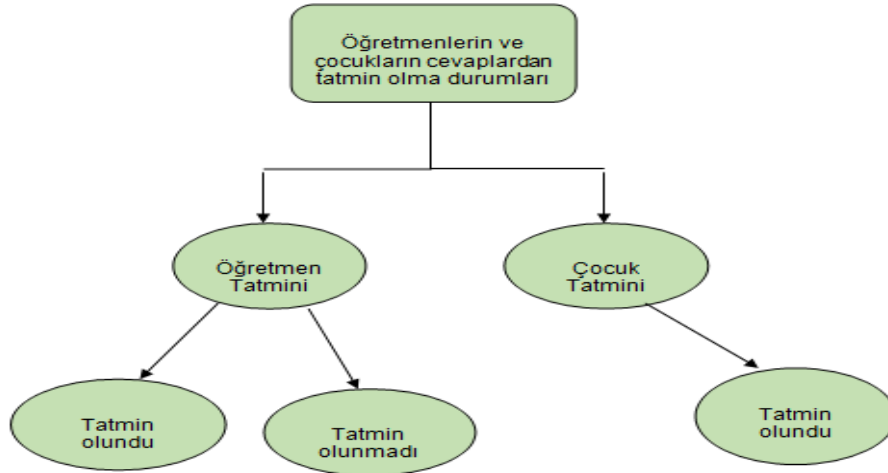
Öğretmenlerin Çocuklardan Gelen Cinsel Gelişim İle İlgili Sorulara Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin çocuklardan gelen cinsel gelişim ile ilgili sorulara verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Şekil 3'te yer verilmektedir.

Şekil 3.

Öğretmenlerin Çocuklardan Gelen Cinsel Gelişim İle İlgili Sorulara Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Şekil 3'te öğretmenlerin çocuklardan gelen cinsel gelişim ile ilgili sorulara yanıtları incelendiğinde çoğunluğunun kaçınmacı ve bilimsel yanıtlar verdiğini ancak bir grup öğretmenin ise ise dini temelli ve toplumsal mitlere dayalı cevaplar verdikleri görülmektedir.

Ö2:"... anlatıyorum ama böyle çok dibe kadar anlatmıyorum açıkçası girmiyorum o kadar fazla birde soruya anında cevap vermiyorum ilk önce toparlıyorum kendi kafamda zaten genelde böyle durumlarda hemen yanıtlamayıp daha sonra yanıtlayacağımı söylüyorum, ben birde böyle biraz acaba yanlış olur mu diye düşünüyorum ..."

Ö7:" Ben neden kız olmadım ya da ben neden erkek olmadım diyen çok oluyor yani bunu açıklamak bana bile çok zor yani bu Allah kavramını bu yaşta vermemiz imkanı yok çok da soyut çocuklara göre hani neden kız, neden erkek, orda biraz kalıyorum hani her soruyu cevaplayamıyoruz böyle küçük kaçma yöntemleriyle konuyu saptırıyoruz (kaçma nedeniniz?) zihinleri bulandırmamak belki olabilir hani sonuçta neden kız neden erkek bunu biz belirleyemiyoruz hani Allahımız tarafından yapılan bir şey bunu da çocuklara vermek belki bu muhitin çekincem olabilir çünkü bu muhitte o tarz şeyler pek fazla önemsenmiyor birde çok fazla soyut bir kavram akıllarını bulandırabilir..."

Öğretmenler cinsel gelişim ile ilgili sorular karşısında kaçınmacı bir tutum sergilediklerini bunu yaparken soruya hemen cevap vermediğini bunun nedeni olarak da bilgi eksikliğinin neden olduğunu belirtirken, diğer bir öğretmen ise çocukların sorularını açıklamanın onlarda daha çok merak uyandırmasından çekindikleri için cinsel gelişim ile ilgili sorular karşısında kaçınmacı davrandıklarını ifade etmektedirler.

Ö7:"...Şöyle yapıyorum evet çocuklar yetişkinler yani yaş ilerledikçe cinsel organlarımızda büyüme olabilir bazı organlarımızda cinsel demiyoruz demedim açıkçası bazı organlarımızda büyüme olabilir nasıl çocuklarda işte başta yürüyemezler sonra zamanla yürümeye başlarlar gibi örnekler verip onu öyle ifade ediyorum...."

Ö7'nin bazı sorulara kaçınmacı cevap verirken yukarıda ifade ettiği gibi bazı sorulara bilimsel yönde büyüme ve gelişim temelli örnekler sunarak açıklamaktadır.

Öğretmenlerin çocukların cinsel gelişim ile ilgili sormuş oldukları sorulara vermiş oldukları cevaplar sonrasında çocukların sorularında ya da soru sorma biçimlerinde herhangi bir değişim gözlemleyip gözlemedikleri incelediğinde sorularla karşılaştığını belirten öğretmenlerden birinin bu soruyu yanıtsız bıraktığını sorularla karşılaştığını ve bu sorulara vermiş olduğu cevaplar sonrasında değişim gözlemleyen öğretmenlerin çoğunlukta olduğu görülmektedir.

Ö7: "... deney yapmıştık temizlikle ilgili bu iki tane balonu şişiriyorsun temizliyorsunuz ya arkaya yapıştırıyorsunuz çok güzel bir deney o bayılmıştım onu yaptıktan sonra işte o konu pekiştirme amacı ile devamı geldi çocukların sorusu ile geldi ..."

Ö10: "... evet bu tarz açıklamalar yaptığın zaman değişiyor bir üstünü düşünmeye başlıyor çünkü artık orada onu halletti çünkü biliyor artık annenin karnında büyüdüğünü ve doktor tarafından alındığını bu sefer şeyi sorgulamaya başlamaya başlıyor annenin karnındayken ne yapmıştı ..."

Öte yandan öğretmenlerin cinsel gelişim ile ilgili çocuklardan gelen soruları yanıtlarken kendilerini nasıl hissettikleri ile ilgili olarak sorulara ilişkin verdikleri yanıtlar incelendiğinde tedirginlik ve şaşkınlık hissi ağır basmaktadır.

Ö2: "Şuan olduğu gibi insan cevaplaması zor sorular gelince ben nasıl doğdum falan gibi tabi ki de insan biraz şaşırıyor ne yapmam gerektiğini pek de o an bilememiştim yani."

Ö7: "Geriliyorum başta ...gerçekten o bana mesela bütün bu tarz sorular sorduğunda ben hemen hee oğlum bir saniye serbest ya da türkçe dil etkinliğinde sana bu sorunu cevaplayacağım diyorum hızlı bir şekilde telefonda bakıp ona indirgemeye çalışıyorum yani bazı öğrencilerde zorlanıyoruz evet."

Çocukların sorularını yanıtlayan öğretmenlerin duygu durumlarına bakıldığında şaşkınlık, gerginlik ve tedirginlik duygularını yaşadıkları görülmektedir. Ancak öğretmenlerden Ö10 ise çocukların cinsel gelişim ile ilgili soruları karşısında kendini rahat hissettiğini şu şekilde vurgulamaktadır.

Ö10: "Hiç rahatsız hissetmiyorum ben gayet rahat olması gereken doğal olan o şöyle tedirgin oluyor muyum bir veliden tepki görür müyüm diye olmuyorum çünkü bilimsel olarak bunun açıklaması bu bütün bilimsel kitaplarda bunun anlatılması gereken yöntem olduğu bu..."

Öğretmenlerin çocuklardan gelen cinsel gelişim ile ilgili soruları yanıtlarken kendilerini nasıl hissettikleri ile birlikte çocukların ve öğretmenlerin bu cevaplar sonrasında doyuma ulaşma durumları konusundaki görüşleri incelenmiştir. Ö2 bu durumu şöyle ifade etmektedir.

Ö2: "Tatmin olduğunu düşünüyorum daha sonrasında bunun gibi sorularla gelmedi, ben belki şöyle daha irdeleyerek, derine inerek anlatabilirdim."

Çalışmaya katılan öğretmenlerden Ö2 vermiş olduğu cevabı yeterli görmezken Ö9 ise vermiş olduğu cevabı yeterli gördüğünü ifade etmektedir.

Ö9: "Yani yeterli gördüm açıkçası, hani daha doğrusu daha ilerisini anlatmayı bilmiyorum öyle söyleyeyim, çok açık cevap veriyorum zaten çocuk eğer yeterli cevabı almazsa sizi bırakmıyor ya da tekrarlıyor ya da evet o gün fark ediyor sizin geçiştirmeye çalıştığınızı sonra yine tekrarlıyor ya da bir başkasına yöneliyor o yüzden yani yeterli olduğunu düşünüyorum."

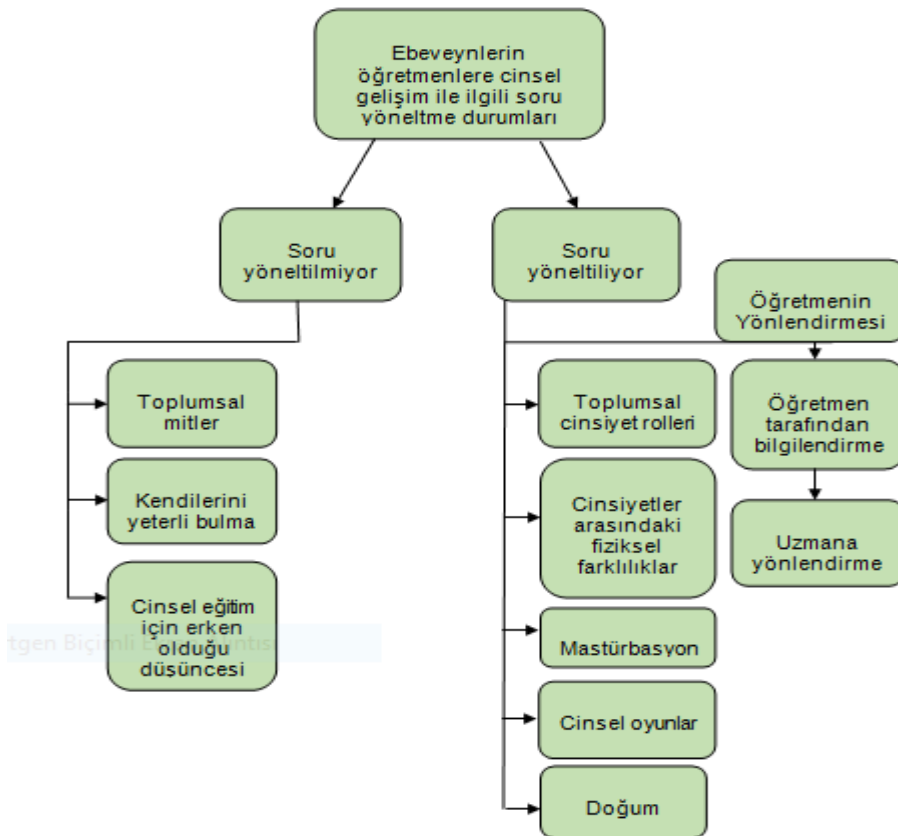
Öğretmenlerin ve çocukların cevaplardan tatmin olma durumlarına bakıldığında öğretmenlerin vermiş oldukları cevapları çocuklar açısından tatmin edici bulurken kendi açılarından tatmin olma durumları incelendiğinde bazı öğretmenlerin tatmin olduğu bazıların ise tatmin olmadığı söylenebilir.

Ebeveynlerin Öğretmenlere Cinsel Gelişim İle İlgili Soru Yönelme Durumlarına İlişkin Bulgular

Ebeveynlerin öğretmenlere cinsel gelişim ile ilgili soru yönelme durumlarına ilişkin bulgular Şekil 4'te yer verilmektedir.

Şekil 4.

Ebeveynlerin Öğretmenlere Cinsel Gelişim İle İlgili Soru Yönelme Durumlarına İlişkin Bulgular

Şekil 4'te öğretmenlerin, ebeveynler tarafından cinsel gelişim ile ilgili sorularla karşılaşma durumları incelendiğinde bazı ebeveynlerin, öğretmenlerine soru yönelttikleri bazı ebeveynlerin ise soru yönelmedikleri ifade edilmiştir. Öğretmenlerine soru yönelten ebeveynlerin hangi konular üzerine öğretmenlere başvurduklarını ve öğretmenlerine soru yönelmeyen ebeveynlerin ise hangi durumlardan dolayı soru yönelmedikleri incelenmiştir.

Öğretmenlere, ebeveynler tarafından yöneltilen sorular incelendiğinde toplumsal cinsiyet rolleri, cinsiyetler arasındaki fiziksel farklılıklar, mastürbasyon, cinsel oyunlar, doğum gibi konularda soru yönelttikleri belirlenmiştir. Öğretmenlerin bu gibi sorularla karşılaştıklarında nasıl bir yönlendirmede buldukları incelendiğinde ise sıklıkla öğretmenlerin kendi bilgileri dahilinde aileye önerilerde buldukları tespit edilmiştir.

Ö2:" (Erkek çocuk) Seçimleri pembe yönünde ve bebeklerle oynuyor ne yapması gerektiğini sormuştu, bende şuanda onun her dediğini yapıyorsunuz yapmamanız gerekir tüm renkler güzel olduğu söylemesi gerektiğini benimde sınıfta böyle yaptığımı söyledim."

Öğretmenlerin sorular karşındaki cevaplarını ve yönlendirmelerini incelediğimizde kendi bilgileri dahilinde konu hakkında bilgilendirerek yönlendirmeye çalışırken çalışmaya katılan bir öğretmen ise cinsel gelişim konusunda yeterli bir bilgiye sahip olmadığını bu nedenle aileyi kaygılarını azaltacak yönde telkinde bulunduğunu ancak bu konudaki bir uzmana gitmeleri yönünde yönlendirmede bulunduğunu vurgulamaktadır.

Ö6:"... büyük problemlerde yanlış yönlendirmekten korkuyorum sadece bu konuda bir rehberlik dersi aldım ve çok yeterli olmadığını düşünüyorum hani çok korkulacak bir şey olmadığını veliyi sakinleştirmeye çalıştım çocuklar merak eder gelişim özellikleri bu siz gördüğünüz için sadece sizde olduğunu sanıyorsunuz ama hep yapıyorlar bende duyuyorum belki hani veliler paylaşmıyor ama herkeste bu vardır gibi daha çok ben telkin etmeye yönelik şeyler yaptım ama sonrası için ama bir uzman daha iyi çözebilir..."

Bazı öğretmenler ise kendilerine ebeveynler tarafından cinsel gelişim ile ilgili soru yöneltilmediğini ifade etmektedir. Ebeveynlerin soru yöneltmeme nedenlerinin neler olabileceği ile ilgili olarak ebeveynlerin kendilerini bu konuda yeterli bilgi birikimine sahip hissetmeleri ve toplumsal mitlere dayalı olarak bu konuların konuşulmasının ayıp, günah olarak nitelendirilmesi, utanılması ya da okul öncesi dönemin cinsel gelişim ve eğitimi açısından erken bir dönem olduğunu düşünceleri gibi nedenler doğrultusunda kendilerine soru yöneltilmediğini düşündüklerini ifade etmektedirler.

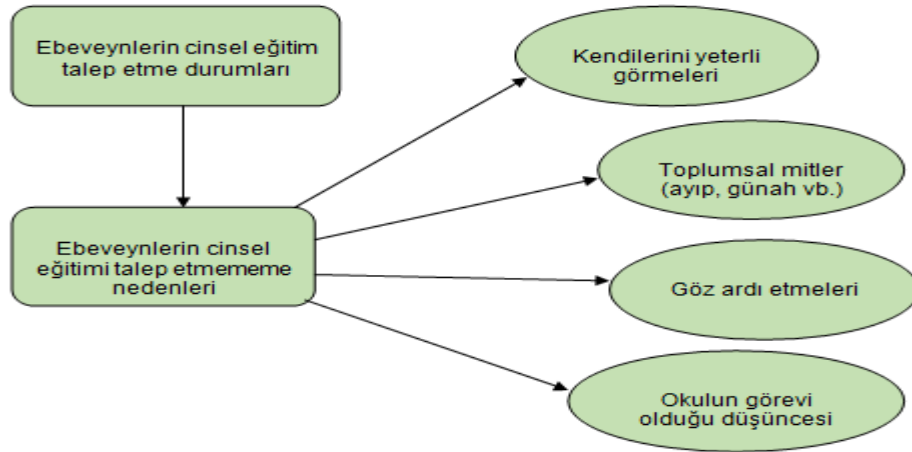
Ö4:" ...çocuğun kendi mastürbasyon tarzı şeyler mesela çok şey yapamıyorsun veliye de nasıl söyleyeceğini bilemiyorsun nasıl tepki alacağını bilemiyorsun o tarz bir şey olduğunda ya da veli de aynı şekilde çekiniyor, utanıyor arkadaşlarının ya da öğretmenine karşı çocuğu utandırmak istemiyor genelde bu tarz şeyler çok açık olmuyor... eğitimler yapılıyor ama katılım olmuyor bunu seminerine gitmek bile şey düşündürüyor herhalde acaba bunda çocuğunda bir sorun mu var da seminere geldi..."

Ö5:"... dediğim gibi veliler biraz daha bilinçliler böyle bir durumla karşılaştıklarında biraz kendileri de hem interneti kullanıyorlar hem çocuk gelişimi kitaplarını kullanıyorlar kendileri halletmeye çalışıyorlar bu yüzden olabilir."

Ö8:" Ayıp, günah, erken, daha çok erken diye düşünüyor olabilirler gelmemesinin sebebi."

Ebeveynlerin Çocukları ve Kendileri İçin Cinsel Eğitim Konusundaki Eğitim Taleplerine İlişkin Bulgular

Ebeveynlerin çocukları ve kendileri için cinsel eğitim konusundaki eğitim taleplerine ilişkin bulgular Şekil 5'te yer verilmektedir.

Şekil 5.**Ebeveynlerin Çocukları ve Kendileri için Cinsel Eğitim Konusundaki Eğitim Taleplerine İlişkin Bulgular**

Şekil 5'te ebeveynlerin, öğretmenlerden cinsel gelişim ve eğitimi konusunda kendileri veya çocukları için eğitim talep etme durumları incelendiğinde çalışmaya katılan tüm öğretmenlerin ebeveynlerden bu konu ile ilgili eğitim talepleri ile karşılaşmadıkları ifade etmektedirler. Öğretmenler cinsel gelişim ve eğitimi konusunda ebeveynlerin eğitim talebinde bulunmama nedenleri olarak; çoğunlukla cinsel gelişim ve eğitimi konusunda kendilerini yeterli görmeleri olarak düşünmeleri ile birlikte toplumsal mitlerden kaynaklı bu konunun ayıp, günah olarak nitelendirilmesi, cinsel gelişim ve eğitim konusunu göz ardı etmeleri, bu konudaki eğitimin okulun görevi olarak görmeleri olabileceği düşüncesi ile eğitim talebinde bulunmadıklarını vurgulamaktadırlar.

Ö7:" bizden de çok biliyorlar, biz boşuna okumuşuz o yüzden mesela her ay okulumuzda bazı eğitimler veriliyor onlara da katılmıyorlar..."

Ö8:"... çok gerekli olmadığını mı düşünüyorlar internetin çok etkili olduğunu düşünüyorum biz zaten buradan bir sürü bilgi alıyoruz diye düşünüyor olabilirler..."

Ö8:" biraz erken olduğunu düşünüyor olabilirler, ayıp olduğunu düşünüyor olabilirler çünkü biraz böyle eğitim seviyesi düşük bazı velilerimin ama eğitim seviyesi iyi olan velilerimden de gelmedi açıkçası yok böyle bir talepte bulunmadılar utanma olabilir, kültürel olduğunu düşünüyorum belki, geleneksel düşündükleri için olabilir, erken olduğunu düşünüyorlardır bence..."

Öğretmenler ebeveynlerden cinsel gelişim ve eğitimi konusunda eğitim talebi ile karşılaşmadıklarını ifade etmelerinin üzerine ebeveynlerin hangi konularda eğitim talep ettikleri incelenmiştir. Ebeveynlerin eğitim talebinde bundukları konulara bakıldığında akademik beceriler, öz bakım becerileri, sosyal duygusal beceriler, davranış problemleri, teknoloji kullanımı, etkin kitap okuma, oyuncak tercihi gibi konular hakkında eğitim talebinde bulduklarını ifade etmektedirler.

Ö1:" ...konuşma, sosyal davranış, arkadaş, kurallar, öz bakım becerileri, paylaşma genelde bunların üzerinde durdukları için çocuğum iyi bir birey olarak yetişsin gibi konularda geliyorlar genelde yani ben daha hiç cinsiyet gelişimi ile alakalı bir danışmanlık vermedim velilerime daha

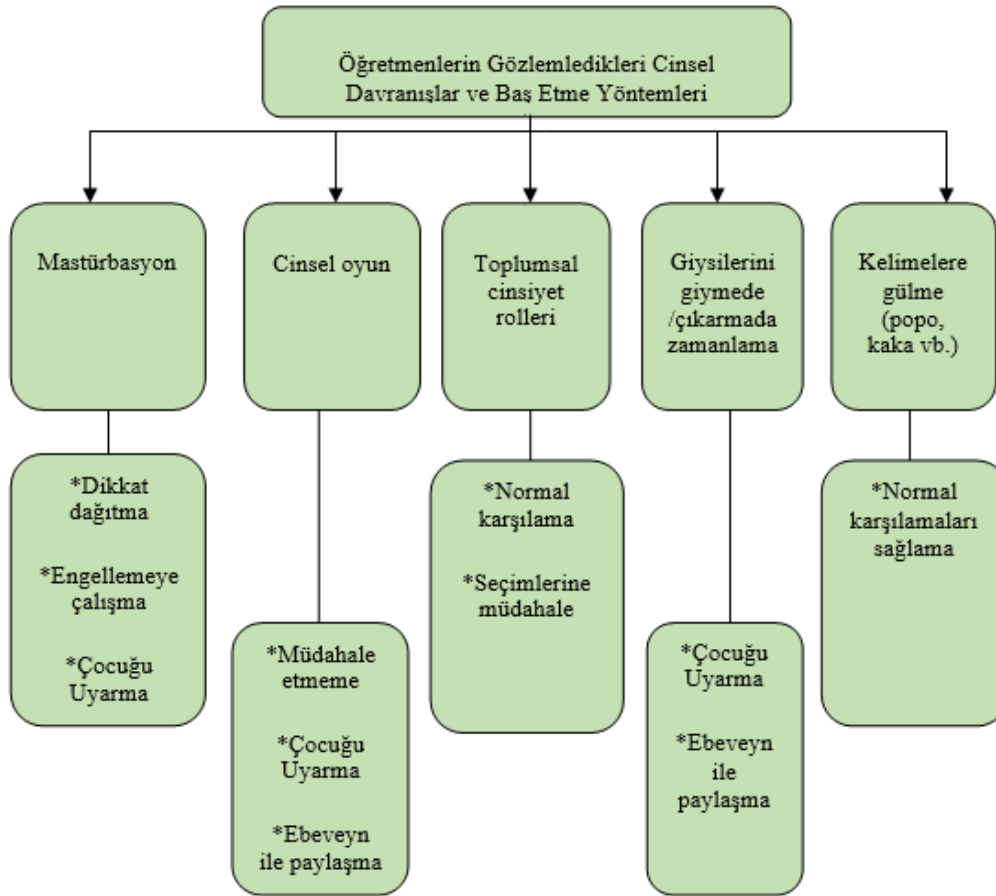
çok sosyalliği ve daha çok insanlarımız çalışkan olsun, her şeyi yapsın, makas tutsun, kalemle yazsın birazda bunların üstüne düşüyorlar...”

Öğretmenlerin Sınıf İçinde Gözlemledikleri Cinsel Davranışlar ve Baş Etme Yöntemlerine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin sınıf içinde gözlemledikleri cinsel davranışlar ve baş etme yöntemlerine ilişkin bulgular Şekil 6’da yer verilmektedir.

Şekil 6.

Öğretmenlerin Sınıf İçinde Gözlemledikleri Cinsel Davranışlar Ve Baş Etme Yöntemlerine İlişkin Bulgular

Şekil 6’da çalışmaya katılan öğretmenlere sınıfınızda cinsel gelişimle ilgili hangi davranışları gözlemlemektesiniz diye sorulduğunda sıklıkla mastürbasyon, cinsel oyunlar ve toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili davranışla karşılaştıklarını bunların dışında ise giysilerini giymede/çıkarmada zamanlama, çocuklar arasında bazı kelimelere (popo, kaka vb.) gülme davranışları ile karşılaştıklarını ifade etmektedirler. Öğretmenlerin karşılaştıkları davranışların beraberinde ifade etmiş oldukları davranışlarla nasıl baş ettikleri konusu da incelenmiştir.

Sınıflarında mastürbasyon davranışı ile karşılaştıklarını ifade eden öğretmenlerin baş etme yöntemlerini incelediğinde sıklıkla dikkat dağıtmayı tercih etmekle birlikte mastürbasyon sırasında çocuğu engelleme ve uyarma gibi davranışlarda bulduklarını vurgulamaktadırlar.

Ö6:" çocukları bu olayın farkına vardırarak amacıyla değil de işte bak şimdi masada hani elleri çırpma ile ilgili bir oyun oynayalım atıyorum ya da işte parmak oyunlarında çok el kullanıyoruz ya sayı sayıyoruz vesaire o tarz bir oyuna yönlendirmeye çalışıyordum..."

Ö7:"... mastürbasyon yapıyor öğrencim tuttuğumda normalde onu bozmamamız lazım bir müddet ama sınıf içerisinde arkadaşlarının görmesine izin veremem engellemek zorundayım tuttuğumda çocuk krize giriyordu bağıriyordu..."

Ö9:"...yani böyle kendi cinsel organıyla oynuyor mesela yani hatta dışarı çıkmış orda kimse yok ama orda bir süre böyle oynuyor sonrasında ellerini yıkıyor geliyor gibi ben daha çok bununla ilgili şöyle söylemişim "evet tuvalet işlemimiz bittikten sonra kapatıyoruz ve sonra sınıfa geliyoruz " gibi ..."

Sınıflarında cinsel oyun davranışı ile karşılaştıklarını ifade eden öğretmenlerin baş etme yöntemlerini incelediğinde sıklıkla bu oyunları normal karşıladıklarını müdahalede bulunmadıklarını bununla birlikte çocuğu uyarma ve ebeveyni durum hakkında bilgilendirme gibi yöntemlere başvurduklarını ifade etmektedirler.

Ö6:"... son iki yıldır yaşadım mesela hamilelik işte karınlarına bir şey koyup ya da bebek koyup ben hamileyim işte şimdi doğuracağım doğuruyor bakıyor geçen yıl böyle ilk izlediğimde biraz ya bizi de nedense yetişkinleri tedirgin ediyor böyle şeyler çünkü ama sonra kendi kendime düşündüğümde dedim ki nasılsa çocuklar evde mutfak oyununu taklit ediyorsa ya da işte bebek uyutmayı taklit ediyorsa bu da onun gibi bir şey düşündüm ...çok müdahale etmedim ve normal geldi o da bana..."

Sınıflarında toplumsal cinsiyet rollerin ile karşılaştıklarını ifade eden öğretmenlerin baş etme yöntemlerini incelediğinde sıklıkla bu oyunları normal karşıladıklarını müdahalede bulunmadıklarını bununla birlikte bir öğretmenin ise duruma müdahale etmek gibi yöntemlere başvurduklarını ifade etmektedirler.

Ö6:"... ama şuan sınıfıma girseniz erkekler bana işte yemek pişirip ikram eder, misafirlğe çağırır ya da kızlar bakıyorum garağa park etme oyunu oynuyorlar o tarz şeyler yok ama yinede kızlar kızlarla erkekler erkeklerle oynamayı yüzde olarak bakarsanız daha çok tercih ediyorlar, gayet normal nasıl kızlara ne tepki veriyorsam erkeklere de çünkü gerçek hayatta da ben rollerin eşit olması gerektiğine inanıyorum..."

Sınıflarında çocukların giysilerini giymede/çıkarmada zamanla durumu ile karşılaştıklarını ifade eden öğretmenlerin baş etme yöntemlerini incelediğinde sıklıkla durum ile ilgili çocuğu uyarma ve bunu dışında ise durumu ebeveyn ile paylaşma gibi yöntemlere başvurduklarını ifade etmektedirler.

Ö6:" ...mesela tuvaleti geldiyse daha pantolonunu sınıftan indirmeye başlıyor onu böyle birkaç kere anlatıp uyararak zorunda kaldım bu da dahil mi bilmiyorum ama dahil diye düşündüm ki sınıfta da ben özel alanları falan değindiğim halde işte M sınıfta arkadaşların var özel bölgelerimizi tanımıştık bunu kimsenin hatta benim bile görmem doğru değil ...özel bölgelerin tuvalete gidip pantolonunu orada açman gerekiyor kapını kapattıktan sonra gibi hani nasıl yapması gerektiğini detaylı bir şekilde birkaç kere anlattım..."

Sınıflarında popo, kaka vb. gibi kelimeleri duyduklarında birbirleri arasında gülme davranışı ile karşılaştıklarını ifade eden öğretmenlerin baş etme yöntemleri incelediğinde bu kelimelerin kol, bacak vb. gibi vücudun bir parçası olduğu vücudun diğer bölümlerini ifade ederken gülünmediği gibi bu bölümlerin söylendiğinde de verilen tepkinin ortadan kaldırılması yönünde bu kelimeleri normalleştirmeye çalıştığını ifade etmektedir.

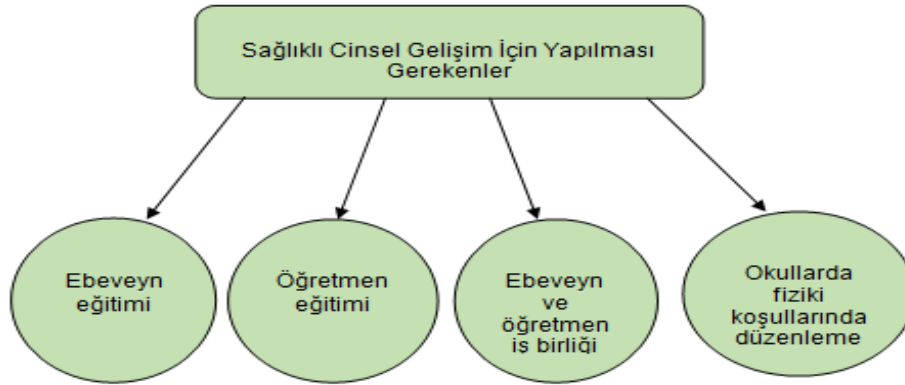
Ö10:” ...olabilir yani kolum dediğinde şaşırıyor musun ya da popo dersin kahkahalarla gülmeye başlarlar çok büyük abartırlar cozuturlar gayet sakin hiç şey yapmıyorum önce iki dakika izin veriyorum o taşkınlıklarını yapıyorlar sonra diyorum ki” bir şey söyleyeceğim kol diyorum bakıyorlar suratıma, yanak diyorum bakıyorlar neden gülmüyorsunuz kol da vücudumuzun bir parçası yanak, burun vücudumuzun bir parçası e popumuz da vücudumuzun bir parçası...

Öğretmenlerin Çocukların Sağlıklı Cinsel Gelişimleri İçin Yapılması Gerektiğini Düşündükleri Düzenlemelere İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin çocukların sağlıklı cinsel gelişimleri için yapılması gerektiğini düşündükleri düzenlemelere ilişkin bulgular Şekil 7’de yer verilmektedir.

Şekil 7.

Öğretmenlerin Çocukların Sağlıklı Cinsel Gelişimleri İçin Yapılması Gerektiğini Düşündükleri Düzenlemelere İlişkin Bulgular

Şekil 7’de öğretmenlerle, çocukların sağlıklı bir cinsel gelişimi olması için neler yapılması gerektiği ile ilgili konuşulduğunda ilk olarak ebeveynlerin cinsel gelişim ve eğitimi ile ilgili eğitim almaları gerektiği bunun beraberinde öğretmenlerinde cinsel gelişim ve eğitimi konusunda eğitim almaları, cinsel gelişim ve eğitimi kapsamında ebeveynlerin ve öğretmenlerin iş birliği içerisinde olmaları ve okulların çocukların cinsel gelişim ve eğitimine katkı sağlaması açısından tuvaletlerin ayrılması bu sayede çocuklara doğal öğrenme ortamı sağlayarak cinsel gelişimlerine katkı sağlanacağını ifade etmektedirler.

Ö9:” Okul bununla ilgili ailelere belki eğitimler düzenleyebilir ama bizlerde bununla ilgili daha detaylı eğitim alabiliriz yani tam neyi verip neyi vermeme noktasında eğitim alabiliriz bununla ilgili çünkü gerçekten çok da bir bilgimiz yok bizlerinde ya da şöyle herkes kendine göre cinsel eğitim veriyor ya da benim gibi çok teşvik etmeden soru gelirse cevaplıyor bununla ilgili çocukları

nasıl yönlendirmemiz gerektiğini bizlerde açıkçası öğretmenler olarak çok bilmiyoruz bence belki daha fazla eğitim görmeleri neler yapabiliriz ile ilgili belki bizlere de yönlendirmeler olabilir .”

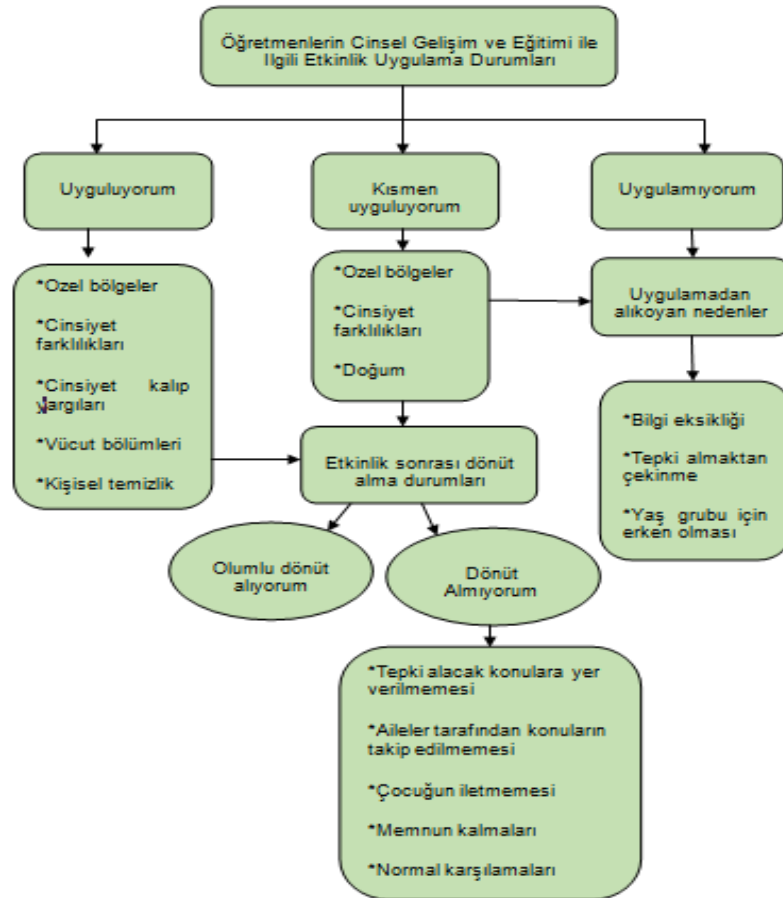
Ö3:”... kız erkek tuvaletinin bir olması gerektiğini, kapısız olması gerektiğini savunuyordum çünkü çocuğun kardeşi ya da kuzeni yoksa farklı bir organı göremiyor onun için onun doğal süreçte birbirlerini görsünler tanışsınlar böylelikle öğrensinler diye düşünüyorduk ”

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Cinsel Gelişim Ve Eğitimi Kapsamında Sınıf İçindeki Uygulamalarına Ait Bulgular

Öğretmenlerin sınıf içerisinde cinsel gelişim ve eğitimine ilişkin sınıf içinde etkinlik uygulama durumları ve etkinlik uyguluyorsa bu etkinliklerin hangi konu başlıklarını içerdiği incelenmiştir. Öğretmenlerin sınıflarında cinsel gelişim ve eğitimi kapsamında etkinlik uygulama durumlarına ilişkin bulgulara Şekil 8’de yer verilmektedir.

Şekil 8.

Öğretmenlerin Sınıflarında Cinsel Gelişim Ve Eğitimi Kapsamında Etkinlik Uygulama Durumlarına İlişkin Bulgular

Şekil 8’de öğretmenlerin, sınıflarında çocukların cinsel gelişim ve eğitimi için etkinlik uygulama durumları incelendiğinde birçoğu kısmen uyguladığını ifade ederken bir kısım

öğretmen uyguladığını diğer bir kısım öğretmen ise uygulama yapmadıklarını ifade etmektedirler. Kısmen uygulama yapan ve uygulama yapmayan öğretmenlerin kendilerini cinsel gelişim ve eğitimi konusunda uygulama yapmaktan ne gibi nedenlerin alıkoyduğu incelendiğinde cinsel gelişim ve eğitimi konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları, ebeveynlerden tepki almaktan çekindikleri ve okul öncesi dönemin cinsel gelişim ve eğitimi için erken bir yaş grubu olabileceği nedenleri ile uygulama yapmadıklarını ifade etmektedirler. Öte yandan bir grup okul öncesi öğretmeni sınıflarında cinsel gelişim ve eğitimi konusunda etkinlik uyguladığını ifade etmektedir. Öğretmenlere sınıflarında çocukların cinsel gelişimini destekleyici ne gibi etkinlikler yaptıkları incelendiğinde özel bölgeler, cinsiyet farklılıkları, cinsiyet kalıp yargıları, vücut bölümleri, kişisel temizlik gibi konulara değinen etkinlikler uyguladıklarını vurgulamaktadır. Sınıflarında uygulama yapan ve kısmen uygulama yapan öğretmenlere bu uygulamalar sonrasında ya da sırasında ebeveynlerden ya da çocuklardan herhangi bir dönüt alıp almadıklarını incelediğimizde ise büyük bir kısmının herhangi bir dönüt almadıklarını ifade ederken bunun nedeni olarak ise tepki alacağı konulara yer vermemesi, aileler tarafından sınıfta işlenen konuların takip edilmemesi, çocuğun sınıfta işlenen konuları ailesine aktarmaması, ailenin işlenen konulardan memnun kalması ve işlenen bu konuların ebeveynler tarafından normal karşılaması gibi durumlar nedeni ile dönüt almadıklarını ifade etmektedirler.

Öğretmenlere sınıf içinde cinsel gelişim ve eğitimi ile ilgili uygulama yapma durumları incelendiğinde öğretmenlerin büyük bir kısmı kısmen uygulama yaptıklarını ifade etmektedirler.

Ö3:" Sadece yabancılar size dokunmasın, vücudunuz sizin mahremiyetiniz sadece öyle bahsediyoruz onun haricinde kızlar erkekler farklıdır, farklı organlara sahiptir işlenmiyor, sadece saçları kıyafetleri farklı olarak başka hiçbir şey değil...

Ö4:" Ya işte şey dediğim gibi biz daha çok şeyde kalıyor etkinliklerimiz hani cinsel organların haricindeki özelliklerdeki kız-erkek saç şekli işte fiziksel yapısı ama tamamen onları göstermiyoruz ama... yani yoksa biz açıkta slaytlarımız oluyor şeylerimiz oluyor aaa bak bu erkek oranı, bu kız organı diye göstermiyoruz...."

Sınıflarında cinsel gelişim ve eğitimi konusunda kısmen uygulama yapan ve uygulama yapmayan öğretmenlerin uygulama yapmaktan ne gibi nedenlerin alıkoyduğunu incelendiğinde cinsel gelişim ve eğitimi konusunda yeterli bilgiye sahip olmaları, ebeveynlerden tepki almaktan çekindikleri ve okul öncesi dönemin cinsel gelişim ve eğitimi için erken bir yaş grubu olabileceği nedenleri ile uygulama yapmadıklarını ifade etmektedirler.

Ö4: "...ya işte dediğim gibi bazen şeyde düşünüyorum hani velinin eve gidip çocuk anlattıktan sonra velinin tepkisi hani bazen şey diyebiliyor benim çocuğuma niye, niye anlattınız, ben şimdi anlatmayacaktım neden hani bazen mesela hani sadece çocukların üstlerini değiştirirken sadece üstünü bile mesela atletli halde bile değişmesini yanında değişmesini istemeyen veli çıkabiliyor yani ..."

Ö10:" ...şimdi siz sorunca aslında şey yaptım hiç öyle bir şeyi ne biliyim ihtiyaç duymadım ya da dediğim gibi belki bende çok yeterli görmediğim için kendimi hani bir şeyi öğretmek için de senin kendinin önce her şeyi çok iyi bilmen gerekiyor anlatabilmen gerekiyor bu konuda ben çok yeterli

olduğumu da düşünmüyorum açıkçası, evet anlatıyorum hani birçok öğretmene göre evet yeterliyim güzelda toparlarım altından da kalkarım ama hani el yordamıyla altından kalkarım olmayacak bu benim ciddi bir eğitim almam lazım ...”

Sınıflarında cinsel gelişim ve eğitimi ile ilgili uygulama yapmadığını belirten öğretmenler uygulamadan alıkoyan nedenler olarak kısmen uygulama yapan öğretmenlerinde belirttiği gibi yeterli bilgiye sahip olmamaları ve cinsel eğitim için erken bir yaş olduğunu vurgulamaktadırlar.

Ö8:” ...bunun erken olduğunu düşünüyorum ama belki yanlış ben şimdi eve gideceğim akademik makaleleri karıştıracağım mesela...”

Ö9:” gerçekten bu konuda kendimi çok yani bu konuda neyi nasıl vermem gerektiğini bilmediğim için vermediğimi düşünüyorum yoksa eğer gerçekten bu konuyla ilgili ele alacağım konular belli olsa bu gelişim alanıyla ilgilide çalışmalar yapılır illa ki.”

Sınıflarında cinsel gelişim ve eğitimi ile ilgili etkinlikler uyguladığını ifade eden öğretmenlerin hangi konulara yer verdiği incelendiğinde en sık yer verilen konu özel bölgeler ve cinsiyet farklılıklarına yer verilirken cinsiyet kalıp yargıları, vücut bölümleri ve kişisel temizlik konularını ele aldıklarını vurgulamaktadırlar.

Ö6:” ...genelde kız ve erkek görselleri oluyor mesela işte kızlara kız erkelere erkek dağıtıp artık materyallerle tamamlama boyama işte ya da böyle çeşitli yüz kartları koyup hem duyguları da bir arada alıyorum bazen cinsiyete göre bulalım gibi ama şey eşleştirmeleri yapmamaya çalışıyorum hani kızlar hep pembe olsun erkekler mavi olsun hatta işte ben kendimi teşvik ediyorum ben her rengi çok severim her renk hepimiz için evet pembeyi çok sevebilirim ama illa onu direktmem doğru değil ayırmamaya çalışıyorum,... yani tüm vücudu kapsayan etkinliklerde var çünkü vücudun bütün bölümlerini tanıyorum vücudumuz konusu dahilinde o tarz bölgesel çalıştığımız şeylerde var ama illa sadece cinselliğe yönelik yaptığımız hani özel bölge dediğim şeyi senede bir iki defa yapıyorum diğerleri daha çok iç organlarımızı tanıyalım işlevlerini tanıyalım beş duyu organımı tanıyım gibi etkinlikler cinsel organlar resim olarak yok ama söylem olarak var.

Sınıflarında cinsel gelişim ve eğitimi ile ilgili uygulama yaptıktan ve kısmen uygulama yapan öğretmenlerin dönüt alma durumları incelendiğinde sıklıkla dönüt almadıklarını ifade etmekle birlikte bir grup öğretmen dönüt aldığını bu dönütlerin ise olumlu dönütler olduğunu ifade etmektedirler.

Ö2:” ...Veliler ise öğretmenim özel bölgeleri işlemişsiniz evde özel bölgesi olduğunu anlatıyor teşekkür ederiz demişlerdi.”

Ö10:” Evet vücudunu işlemiş hani bazı veliler söylüyor ay ne güzel öğrenmiş hocam biz bazen hani nasıl öğresek diye düşünüyoruz bunu diyen veliler oluyor o olumlu güzel bir dönüt...”

Sınıflarında cinsel gelişim ve eğitimi ile ilgili uygulama yapan ve kısmen uygulama yapan öğretmenlerin uygulamalarla ilgili dönüt alma durumları incelendiğinde sıklıkla dönüt almadıklarını ifade etmektedirler. Öğretmenlerin dönüt almama nedenlerinin neler olabileceği incelendiğinde ise tepki alacak konulara yer verilmemesi, aileler tarafından konuların takip edilmemesi, çocuğun işlenen konuları ebeveynlerine iletmemesi, uygulamalardan memnun kalmaları, uygulamaları normal karşılamaları gibi nedenlerden dolayı dönüt olmadıklarını ifade etmektedirler.

Ö3: "Çocuklar bahsetmemiş olabilir ya da öğretmen anlatmıştır yani tepki alacak kadar bir şeye girmedik zaten."

Ö7: "...yani veliler bu yıl ön yargılı davrandılar ama memnunlar bence eğitimden o yüzden hiç seslerini çıkarmıyorlar..."

Ö8: "Hayır almadım belki de takip etmiyorlar olabilirler."

Ö9: "Hiçbir dönüt almadım açıkçası normal karşılamış olabilirler."

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Uyguladığı Etkinlik Planlarında Cinsel Gelişim ve Eğitimi Yer Verme Durumlarına İlişkin Bulgular

Çalışmaya katılan 10 okul öncesi öğretmenin 2019-2020 eğitim-öğretim yılının Ekim, Kasım, Aralık, Ocak, Şubat aylarına ait her aydan iki plan olmak üzere rastgele seçilmiş olan toplam 100 günlük eğitim akış planı incelenmiştir. Planlar incelenirken çeşitli kaynaklarda yer alan kapsamlı cinsel eğitim konuları göz önünde bulundurularak incelemeler gerçekleştirilmiş ve öğretmenlerin eğitim programlarında cinsel eğitim konularına yer verme durumlarına ilişkin bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 2.

Öğretmenlerin Günlük Planlarında Cinsel Eğitime Yer Verme Durumları, Etkinlik Türleri, Konular Ve Kazanımlara İlişkin Veriler

Kodlar	ƒ	%	Etkinlik Türleri	ƒ	%	Konular	ƒ	%	Kazanımlar	ƒ	%
Cinsel eğitime yer verenler	28	28	Türkçe	18	26,47	Beden imajı	9	30	SDG/1	3	12
Cinsel eğitim yer vermeyeler	72	72	Sanat	11	16,17	Arkadaşlık	7	23,33	SDG/3	2	8
			Müzik	9	13,23	Değerler	4	13,33	SDG/5	2	8
			Oyun	9	13,23	Cinsel anatomi ve fizyoloji	3	10	SDG/6	3	12
			Okuma /Yazma	7	10,29	Ureme sağlığı	3	10	SDG/8	12	48
			Drama	7	10,29	Aile	2	6,66	SDG/10	0	0
			Fen	5	7,35	Cinsiyet rolleri	1	3,33	SDG/15	0	0
			Matematik	1	1,47	İletişim	1	3,33	SDG/16	1	4
			Hareket	1	1,47				OBB/1	1	4
									OBB/7	1	4
Toplam	100	100		68	100		30	100		25	100

Öğretmenlerin Ekim, Kasım, Aralık, Ocak, Şubat aylarına ait her aydan iki plan olmak üzere rastgele seçilmiş olan toplam 100 günlük eğitim akış planı incelenmiştir. İncelenmiş olan 100 plandan, 28'inin cinsel eğitim konularına yer vermiş olduklarını görülmektedir. Günlük eğitim akış planlarında cinsel eğitim ile ilgili konulara yer veren öğretmenlerin cinsel eğitim konularını hangi etkinlik türleri ile verildiği incelenmiş olup, cinsel eğitim etkinliklerinin türkçe (%26,47), sanat (%16,17), müzik (13,23), etkinlik

türleri ile verilirken en az fen (%7,35) matematik ve hareket (%1,47) etkinlikleri ile birlikte işlendiği görülmektedir.

Tablo 2’de öğretmenlerin cinsel eğitim uygulamaları incelendiğinde toplam 24 ana konu başlığından 8’ine yer verildiği görülmektedir. Öğretmenler etkinliklerinde sıklıkla beden imajı (%30), arkadaşlık (%23,33), değerler (%13,33), temalarına yer verdiklerini en az ise aile (%6,66), cinsiyet rolleri (3,33) ve iletişim (3,33) konularını ele aldıklarını görmekteyiz. Öğretmenlerin cinsel gelişim ve eğitimi verirken ele aldıkları kazanımlarla ilgili olarak Milli Eğitim Bakanlığının Temel Eğitim Genel Müdürlüğü Okul Öncesi Eğitimi Programı (2013) kazanımları içerisinde cinsel gelişim ve eğitimi ile ilgili olabilecek 10 kazanım seçilmiş ve cinsel eğitim konuları işlenen etkinlik planlarının bu kazanımlara yer verme durumları incelenmiştir. Buna göre cinsel gelişim ve eğitimi ile ilgili olabilecek etkinlik planlarında sıklıkla Sosyal Duygusal Gelişim/ Kazanım 8: Farklılıklara saygı gösterir (%48), Sosyal Duygusal Gelişim/ Kazanım 1: Kendisine ait özellikleri tanıtır (%12), Sosyal Duygusal Gelişim/ Kazanım 6: Kendisinin ve başkalarının haklarını korur (%12) kazanımlarına yer verdiklerini en az ise Sosyal Duygusal Gelişim/ Kazanım 16: Toplumsal yaşamda bireylerin farklı rol ve görevleri olduğunu açıklar (%4), Öz Bakım Becerileri/ Kazanım 1: Bedeniyle ilgili temizlik kurallarını uygular (%4), Öz Bakım Becerileri/ Kazanım 7: Kendini tehlikelerden ve kazalardan korur (%4), kazanımına yer verdikleri görülmekte olup Sosyal Duygusal Gelişim/ Kazanım 10: Sorumluluklarını yerine getirir ve Sosyal Duygusal Gelişim/ Kazanım 15: Kendine güvenir, kazanımına ise hiç yer verilmediği görülmektedir.

Tablo 3.

Öğretmenlerin Cinsel Eğitimde Yer Verdikleri Konuların Alt Temalarına İlişkin Bulgular

Konular	f	%
Cinsel Anatomi ve Fizyoloji		
Vücut bölümlerinin adı ve işlevleri vardır.	3	5,76
Beden İmajı		
Farklı şekillerde, boyutlarda ve renklerde vücutlar vardır.	6	11,53
Engelliler de dahil olmak üzere tüm bedenler eşit derecede özeldir.	4	7,69
Farklılıklar bizi benzersiz kılar.	5	9,61
Her insan vücuduyla gurur duyar	3	5,76
Aileler		
Aile kimlerden oluşmaktadır.	2	3,84
Arkadaşlık		
Arkadaşlar birlikte vakit geçirerek birbirlerini tanırlar.	3	5,76
Arkadaşlar birbirlerine saygı duyar ve takdir eder.	3	5,76
Arkadaşlar duygularını birbirleriyle paylaşır.	3	5,76
Arkadaşlar birbirlerine kızabilir ancak yine de arkadaş kalabilirler.	3	5,76
Arkadaşlar birbirlerine yardımcı olabilirler.	2	3,84
Değerler		
Değerler, önemli konular hakkında güçlü duygular veya inançlardır.	3	5,76
Bireylerin ve ailelerin çeşitli değerleri vardır.	1	1,92
Kişiler değerlerini ebeveynleri, diğer aile üyeleri, akranları, toplum, kültür ve dini öğretiler ile oluşturur.	4	7,69
İletişim		
İnsan ilişkilerinde iletişim gereklidir.	1	1,92
İnsanlar konuşarak nasıl hissettiklerini ifade eder.	1	1,92
Ureme Sağlığı		
Vücut temizliğine dikkat etmeliyiz.	3	5,76
Cinsiyet Rollerini		
Kız ve erkek çocukların birçok benzerliği ve birkaç farklılığı vardır.	1	1,92
Erkekler ve kızlar aynı işleri yapabilirler.	1	1,92
Toplam	52	100

Tablo 7’de görüldüğü üzere öğretmenler en çok farklı şekillerde, boyutlarda ve renklerde vücutlar vardır (%11,53), farklılıklar bizi benzersiz kılar (%9,61), engelliler de dahil olmak üzere tüm bedenler eşit derecede özeldir (%7,69), kişiler değerlerini ebeveynleri, diğer aile üyeleri, akranları, toplum, kültür ve dini öğretiler ile oluşur (%7,69), oranında yer verirken en az yer verilen temalar ise bireylerin ve ailelerin çeşitli değerleri vardır (%1,92), insan ilişkilerinde iletişim gereklidir (%1,92), insanlar konuşarak nasıl hissettiklerini ifade eder (%1,92), kız ve erkek çocukların birçok benzerliği ve birkaç farklılığı vardır (%1,92), erkekler ve kızlar aynı işleri yapabilirler(%1,92) temalarına yer verdikleri görülmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Okul öncesi öğretmenlerinin cinsel gelişim ve eğitimine ilişkin görüşleri ve uygulamalarının incelendiği araştırmada araştırmaya katılan öğretmenlere, okul öncesi dönemde cinsel gelişim denildiğinde hangi konuları içerdiğiyile ilgili ifadeleri incelendiğinde çoğunluğun cinsiyet farklılıkları, bedeni koruma, cinsel kimlik ve vücudu tanıma olarak tanımladıkları görülmektedir. Bu bulguya benzer şekilde Kardeş ve Karaman (2018) çalışmalarında öğretmenlerin cinsel gelişimi tanımlarken kendi bedenini keşfetme, cinsiyet rolleri ve cinsel kimlik gibi tanımlamalarda buldukları görülmektedir. Bu bağlamda her iki araştırma sonuçlarının birbirleri ile tutarlılık gösterdiği söylenebilir.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin cinsel gelişimin içerdiği konular hakkındaki görüşlerine bakıldığında cinsiyet farklılıkları, bedenini koruma, cinsel kimlik, vücudunu tanıma olarak tanımlayan öğretmenlerin yoğunlukta olmasıyla birlikte farklılıklara saygı, kişisel temizlik, ergenlik, toplumsal cinsiyet kalıp yargıları, üreme olarak tanımlayan öğretmenlerin olduğu görülmektedir. Ancak Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Bölge Ofisi ve Federal Sağlık Eğitimi Merkezi (BZgA) Avrupa’da Cinsellik Eğitimi Standartları (2010) raporuna göre cinsel eğitim insan vücudu ve gelişimi, doğurganlık ve üreme, cinsellik, duygusal, hayat tarzı ve ilişkiler, cinsel sağlık ve iyilik, haklar, cinsellikle ilgili sosyal kültürel belirleyiciler (değerler/normlar) olarak sekiz başlıktan oluşmaktadır. SIECUS Kapsamlı Cinsellik Eğitimi Kılavuzu’nda ise (2004) cinsel eğitim başlıklarına bakıldığında insan gelişimi, ilişkiler, kişisel beceriler, cinsel davranış, cinsel sağlık, toplum ve kültür gibi altı başlıktan oluşmakta olup birçok alt boyuta sahiptir. Bu bağlamda öğretmenlerin cinsel eğitim konularına ilişkin bilgi düzeylerinin yeterli olmadığı görülmektedir. Bunun nedeninin öğretmenlerin lisans eğitimleri sırasında kapsamlı cinsel gelişim ve eğitimi konusuna yönelik etkin olarak ders almamış olmaları düşünülmektedir.

Çocukların, öğretmenlerine cinsel gelişimle ilgili soru sorma durumları incelendiğinde çocukların büyük çoğunluğunun cinsel gelişimle ilgili soru sormadıkları sonucuna ulaşılmış olup soru sormama nedeni olarak çocukların bu meraklarını aileleri ile paylaşıyor olabilecekleri ve ailelerin cinsel gelişim konusunu ayıp, günah olarak nitelendirmesi gibi nedenler ile soru yönlendirmiyor olabileceklerini ifade etmişlerdir.

Benzer şekilde Güzelyurt vd. (2019), öğretmenlerle yapmış oldukları çalışmada ailelerin cinsel eğitime karşı (ayıp, yasak, günah) olumsuz tutuma sahip oldukları yönünde görüşlerini belirtmektedirler. Bu bağlamda her iki araştırma sonuçlarının tutarlılık gösterdiği söylenebilir.

Öğretmenlerin, çocukları cinsel gelişim ve eğitimi konusunda soru sormaya teşvik etme durumu incelendiğinde soru sormalarına teşvik etmediklerini, çocukların bu konuda soru sormalarını beklediklerini ifade etmişlerdir. Çocukları soru sormaya teşvik etmeme nedenleri olarak kendilerini cinsel gelişim ve eğitimi konusunda yetersiz hissettikleri ve ailelerden okul öncesi dönemin cinsel gelişim ve eğitimi için erken olduğu yönünde tepki alacakları konusunda çekincelerinin olduğunu belirtmişlerdir. Literatür incelendiğinde Eliküçük (2011) yapmış olduğu çalışmada ebeveynlere cinsel eğitim verilmiş ve eğitimin etkileri incelenmiştir. Ebeveynlere eğitim öncesinde cinsel eğitim yaşı hakkında görüşleri alınmış ve büyük bir kısım 7-12 yaş arasında verilmesi yönünde görüş bildirirken ebeveynlere uygulanan cinsel eğitim sonrasında ise çalışmaya katılan tüm ebeveynlerin cinsel eğitime 0-3 yaşta başlanması yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu bağlamda ebeveynleri cinsel gelişim ve eğitimi konusunda bilgilendirme yapılarak konu hakkındaki ön yargıların kırılacağı görülmektedir. Cinsel gelişim ve eğitimi tek yönlü olarak düşünülemez bu bağlamda mümkün olduğunca tüm ebeveynleri ve öğretmenleri kapsayan cinsel gelişim ve eğitimi verilmesi ile ebeveynlerin ve öğretmenlerin işbirliği içerisinde olarak çocukların cinsel gelişimlerine olumlu yönde katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Ebeveynlerin ve öğretmenlerin cinsel gelişim ve eğitim adına eğitimler ve seminerler verilerek iş birliğinin kuvvetlenmesi hedeflenebilir.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin bir kısmı çocukların cinsel gelişimle ilgili soru sorduklarını bu soruların ise daha çok cinsiyetler arası fiziksel farklılıklar ve gebelik hakkında olduğunu ifade etmektedirler. Bununla birlikte ergenlik ve evlilik konularında da kendilerine soru yönelttiklerini ifade etmektedirler. Öğretmenlerin karşılaştıkları sorulara vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde büyük bir kısmı kaçınmacı ve bilimsel yanıtlar verdiği, bir kısmının ise dini temelli ve toplumsal mitlere dayalı cevaplar verdiği görülmüştür. İlgili literatür incelendiğinde Yağan Güder ve Alabay (2018) çalışmalarında ebeveynlerin, çocuklarını cinsel gelişimle ilgili merak ettikleri soruları cevaplarken çoğunlukla kaçınmacı ve dini temelli yanıtlar vermektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin ve ebeveynlerin cinsel gelişimle ilgili sorular karşısında vermiş oldukları cevaplar paralellik göstermektedir. Çocukların iki önemli öğrenme ortamı olan ebeveynlerin ve öğretmenlerin çocukların merakları ve yaşı doğrultusunda doğru bilgiye ulaşmalarında önemli kaynaklar olduğu bu nedenle öğretmenlere ve ebeveynlere cinsel eğitim hakkında bilgilendirilmeleri gerektiği söylenebilir. Öğretmenlerin sorular karşısındaki duygu durumları incelendiğinde şaşkın, gergin ve tedirgin olduklarını bu duyguların sebebi olarak cinsel gelişim ve eğitimi konusunda bilgi eksikliğinin neden olduğunu ifade etmişlerdir.

Ebeveynlerin, öğretmenlere cinsel gelişim ve eğitim konusunda soru yöneltme durumlarına bakıldığında soru yöneltten ebeveynler kadar soru yöneltmeyen ebeveynlerin olduğu görülmektedir. Soru yöneltten ebeveynlerin toplumsal cinsiyet

rolleri, cinsiyetler arası fiziksel farklılıklar, mastürbasyon, cinsel oyunlar, doğum gibi konularda öğretmene başvurdukları görülmektedir. Öğretmenlerin bu sorular karşısında nasıl bir yönlendirmede buldukları incelendiğinde ise sıklıkla kendi bilgileri dahilinde aileye önerilerde bulduklarını ifade etmektedirler. Bu bağlamda öğretmenlerin cinsel gelişim ve eğitimi konusunda yeterli bilgiye sahip olmalarının önemli olduğu söylenebilir. Öyle ki çocukların öğretmenlerine cinsel gelişimle ilgili sorular sorduğu gibi ebeveynlerde cinsel gelişim ve eğitimiyle ilgili öğretmenlere danışmaktadırlar bu nedenle ebeveynlere ve çocuklara doğru ve yeterli bilgi aktarımı için öğretmenlerin cinsel gelişim konusunda eğitim durumlarının göz ardı edilmemesi gerektiği söylenebilir. Çalışmaya katılan bir grup öğretmen ise ebeveynler tarafından soru yönlendirdiğini ifade ederken bir grup öğretmen ebeveynler tarafından herhangi bir soru ile karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin, ebeveynlerden cinsel gelişim ve eğitime ilişkin soru gelmeme nedenleriyle ilgili görüşlerine bakıldığında ebeveynlerin kendilerini bu konuda yeterli bilgi birikimine sahip hissetmeleri ve toplumsal mitlere dayalı olarak bu konuların konuşulmasının ayıp, günah olarak nitelendirilmesi, utanılması ya da okul öncesi dönemin cinsel gelişim ve eğitimi açısından erken bir dönem olduğunu düşünmeleri gibi nedenler doğrultusunda kendilerine soru yöneltilmediğini düşündüklerini ifade etmişlerdir. İlgili literatur incelendiğinde Turnbull, Wersch ve Schaik (2008) yapmış oldukları çalışmada ebeveynlerin çocuklarının cinsel gelişimlerine yönelik sorularını cevaplarken utandıklarını ve rahatsız hissettiklerini belirtmişlerdir. Bu bağlamda çocuklarıyla cinsel gelişim hakkında konuşmaktan çekinen ebeveynlerin öğretmenlerle de cinsel gelişim hakkında konuşmaktan utandığı ve kendisini tedirgin hissettikleri için öğretmenlerle iletişime geçemedikleri söylenebilir.

Ebeveynlerin kendileri ve çocukları için cinsel gelişim ve eğitimi konusunda eğitim talep etme durumları incelendiğinde çalışmaya katılan tüm öğretmenler ebeveynlerin böyle bir taleplerinin olmadığını ifade etmişlerdir. Ebeveynlerin eğitim talebinde bulunmamlarının nedeni olarak ebeveynlerin kendilerini yeterli görmelerinden dolayı eğitim talebinde bulunmadıklarını vurgulamaktadırlar. Literatür incelendiğinde Göçgeldi ve ark. (2007); Baysan, (2020) çalışmalarında 3-6 yaş çocuğu olan ebeveynler kendilerini cinsel eğitim konusunda yeterli hissettiklerini belirtmişlerdir. Bu bağlamda sonuçların tutarlılık gösterdiği söylenebilir. Ancak ailelerin çocuklara doğru bilgileri sunmaları adına hangi durumlarda kimlerden destek almaları gerektiği yönünde bilgilendirici eğitimler düzenlenebilir.

Öğretmenlerin sınıflarında ne gibi cinsel davranışlar gözlemledikleri ve bu davranışlar karşısında nasıl baş ettikleri incelenmiş mastürbasyon, hamilelik ve evlilik gibi cinsel oyunlar, toplumsal cinsiyet rolleri gibi durumlarla karşılaşmakla birlikte tuvalet ihtiyacı durumunda kıyafetlerini dışarıda ya da sınıfta çıkarma gibi giysilerini zamansız çıkarma davranışı ve bazı kelimelere (popo, kaka vb.) gibi kelimelere gülme davranışlarını gözlemlediklerini ifade etmektedir. İlgili literature bakıldığında Kardeş ve Karaman (2018), Balter, Rhijn & Davies (2016), öğretmenlerle yapmış oldukları çalışmada öğretmenlerin sınıflarında en çok gözlemlediği cinsel içerikli davranışlar arasında mastürbasyonun yer aldığını belirtmektedir. Okul öncesi döneminde sınıf içerisinde en

çok mastürbasyon davranışın gözlenmesi çocukların bulunduğu dönem itibarinde doğal bir davranış olmakla birlikte öğretmenlerin bu durum karşısında nasıl bir tutum içerisinde olması gerektiği yönünde dikkatli olması gerektiği düşünülmektedir. Öğretmenlerin mastürbasyon davranışı ile baş etme yöntemleri incelendiğinde en çok dikkat dağıtmaya daha sonra engellemeye çalışma, uyarıda bulunma olduğu belirlenmiştir. İlgili literatur incelendiğinde Omranifard ve ark (2013), çocukluk çağında mastürbasyon davranışı gözlemlendiğinde dikkat dağıtmanın etkili bir yöntem olacağını ifade etmektedirler. İlgili literatur incelediğinde öğretmenlerin mastürbasyon davranışı ile ilgili yeterli bilgiye sahip olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin cinsel oyunlarla karşılaştıklarında ne gibi tepkilerde buldukları incelendiğinde sıklıkla müdahale etmedikleri görülürken bazı öğretmenlerin çocukları bu davranışları nedeni ile uyardıklarını, bu durumu ebeveynleri ile paylaştıklarını ifade etmekte oldukları toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin davranışları normal karşıladıklarını müdahalede bulunmadıklarını ifade etmektedirler. Sınıflarında popo, kaka vb. gibi kelimeleri duyduklarında birbirleri arasında gülme davranışı ile karşılaştıklarını ifade eden öğretmenlerin baş etme yöntemleri incelendiğinde bu kelimelerin kol, bacak vb. gibi vücudun bir parçası olduğu vücudun diğer bölümlerini ifade ederken gülünmediği gibi bu bölümlerin söylendiğinde de verilen tepkinin ortadan kaldırılması yönünde bu kelimeleri normalleştirmeye çalıştığını ifade etmektedir. Genel olarak öğretmenlerin sınıflarında karşılaştıkları cinsel oyunlar karşısında doğru yaklaşımda buldukları söylenebilir. Öyle ki yetişkin bireylerin cinsel oyunlar karşısında verdiği tepkiler önemlidir. Cinsel oyunlar karşısında bağırarak, utandırmak gibi tepkiler verilmemesi gerekmektedir (Eliküçük, 2011).

Öğretmenlerin sınıflarında cinsel gelişim ve eğitime yönelik uygulama durumları incelendiğinde birçoğu kısmen uyguladığını ifade ederken bir kısım öğretmen uyguladığını diğer bir kısım öğretmen ise uygulama yapmadıklarını ifade etmektedirler. Kısmen uygulama yaptığı ve uygulama yapmadıklarını ifade eden öğretmenlere, cinsel gelişim ve eğitimi konusunda uygulama yapmaktan ne gibi nedenlerin alıkoyduğu incelendi ve cinsel eğitim konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları, ebeveynlerden tepki almaktan çekindikleri ve okul öncesi dönemin cinsel eğitimi için erken bir yaş grubu olabileceği düşüncesi ile uygulama yapmadıklarını ifade etmektedirler. Genel olarak öğretmenlerin cinsel gelişimle ilgili uygulama yapmama nedeni cinsel eğitim konusunda yetersiz bilgiye sahip olmaları ve tepki almaktan çekindiklerini ifade etmekte olduklarını görülmektedir. Öte yandan bir grup okul öncesi öğretmeni sınıflarında cinsel gelişim ve eğitimi konusunda etkinlik uyguladığını ifade etmektedir. Öğretmenlerin cinsel gelişim ve eğitimi konusundaki bilgi eksikliği yaşamamaları adına Öğretmen adaylarının eğitimleri sırasında çocukların cinsel gelişiminin sağlıklı sürdürülmesi için konu hakkında kapsamlı cinsel gelişim ve eğitimi dersi verilmesi ve bu ders kapsamında cinsel gelişim ve eğitimi ile ilgili çocuğun yaşına ve ihtiyaçlarına yönelik etkinlikler oluşturmaları konusunda yetkinlik kazandırılması için uygulamalar yapılabilir. Görüşmeler sırasında öğretmenler çalışma ile ilgili yorumlarda bulunurken yapılan görüşmeler esnasında konuya ilişkin farkındalıklarının arttığını ve kendi eksikliklerini görmeleri konusunda fayda sağladığını vurgulamışlardır.

Öğretmenlerin sınıfında cinsel gelişimini destekleyici ne gibi etkinlikler yaptıkları incelendiğinde özel bölgeler, cinsiyet farklılıkları, cinsiyet kalıp yargıları, vücut bölümleri, kişisel temizlik gibi konulara değinen etkinlikler uyguladıklarını vurgulamaktadır. Sınıflarında uygulama yaptığını ifade eden ve kısmen uygulama yaptığı ifade eden öğretmenlere uygulamalarına hakkında ebeveynlerden ya da çocuklardan herhangi bir dönüt alıp almadıklarını incelediğinde ise öğretmenlerin büyük bir kısmı herhangi bir dönüt almadıklarını ifade etmiştir.

Öğretmenlerin sınıf içi uyguladıkları eğitim planlarında cinsel gelişim ve eğitime ver verme durumları incelendiğinde incelenen 100 günlük eğitim akış planı incelenmiş olup sadece 28 planda cinsel gelişim ve eğitime yer verildiği görülmektedir. Öğretmenlerin cinsel gelişim ve eğitimi konularına yer verirken hangi etkinlik planları ile bütünleştirdikleri incelendiğinde sıklıkla türkçe, (%26,47) sanat (16,17) müzik (%13,23) ve oyun (%13,23) etkinlikleri ile birlikte verdikleri görülmektedir. Öğretmenlerin cinsel gelişim ve eğitimini konu alan etkinlik planlarını oluştururken MEB programında yer alan ve cinsel gelişim ve eğitimi ile ilgili olabilecek olan hangi kazanım ve göstergeleri kullandıkları incelendiğinde sıklıkla Sosyal Duygusal Gelişim/ Kazanım 8: Farklılıklara saygı gösterir (%48), Sosyal Duygusal Gelişim/ Kazanım 1: Kendisine ait özellikleri tanıtır (%12), Sosyal Duygusal Gelişim/ Kazanım 6: Kendisinin ve başkalarının haklarını korur (%12) kazanımlarına yer verdikleri görülmektedir. İncelenen etkinlik planlarında cinsel gelişim ve eğitimi ile ilgili hangi konulara yer verdikleri incelendiğinde sıklıkla beden imajı (%30), arkadaşlık (%23,33) ve değerler (%13,33) konularına yer verdikleri görülmektedir. Bu veriler sonucunda görülmekte ki eğitim akışında cinsel gelişim ve eğitime yönelik pek fazla çalışma görülmemektedir. Öğretmenler bunun nedeninin ebeveyn tutumlarında çekinme, kendilerinin bilgi eksikleri ve kaynak yetersizlikleri gibi konulardan kaynaklandığını açıklamışlardır. Bu konu hakkında çalışmak isteyen araştırmacılar çalışmalarında cinsel gelişim ve eğitimi ile ilgili etkinlik kitapları oluşturularak etkinliklerin çocukların cinsel gelişimine yönelik etkileri incelenebilir. Ebeveynlere ve öğretmenlere yönelik cinsel gelişim ve eğitim hakkında bilgilendirici eğitimler üzerine çalışılabilir. Toplumun her kesiminin bilinçlenmesine yönelik televizyonun en çok izlendiği saat diliminde cinsel gelişim ve eğitimini konu alan animasyonlar oluşturulabilir. Belediyeler aracılığıyla kültür merkezlerinde ailelere yönelik ücretsiz eğitimler verilebilir. Öğretmenlerin sağlıklı bilgiye ulaşmaları adına konunun uzmanları tarafından aylık webinarlar düzenlenebilir.

Kaynaklar

- Bulut, A. (2005). Erken çocukluk döneminde cinsel eğitim. M. Sevinç (Edt.), *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Bayhan, P. S., & Artan, İ. (2005). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- Baysan, M.P. (2020). *3-6 yaş döneminde çocuklara sahip anne babaların cinsel gelişim ve eğitim hakkındaki bilgi düzeyleri ve tutumları* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Medipol Üniversitesi.
- Balter, A., Rhijn, T. M., & Davies, A. W. (2016). The development of sexuality in childhood in early learning settings: An exploration of early childhood educators' perceptions. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 25(1), 30-40. doi:10.3138/cjhs.251-a3
- Ceylan, Ş, & Çetin, A. (2015). Okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların cinsel eğitime ilişkin ebeveyn görüşlerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2015, 2(3):41-59.
- Creswell, J.W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri*. (Çev. Ed. M. Bütün; S.B. Demir), 3.Baskıdan çeviri, Siyasal Kitabevi.
- Çalışandemir, F., Bencik, S., Artan, İ. (2010). Çocukların cinsel eğitimi: geçmişten günümüze bir bakış. *Eğitim ve Bilim*, 33(150): 14-27.
- Davies, C., & Robinson, K. (2010). Hatching babies and stork deliveries: risk and regulation in the construction of children's sexual knowledge. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 11 (3). 249-262.
- Demir, G., & Şahin, TK. (2014). Selçuk Üniversitesi Öğrencilerinin Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar Konusundaki Bilgileri. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 4 (3): 19-24.
- Davey, Lynn. (2009). The application of case study evaluations.(Çev: Tuba Gökçek). *Elementary Education Online*, 8(2), 1-3
- Eroğlu, K., & Gölbaşı, Z. (2004). Cinsel eğitimde ebeveynlerin yeri: Ne yapıyorlar, ne yaşıyorlar? *Atatürk Üniversitesi. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 8 (2): 12-21.
- Eser, M. (2008). *Anne Babaların Cinsel Kimlik Gelişimiyle İlgili Tutumlarının Çocuğun Cinsel Kimlik Gelişimine Etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Selçuk Üniversitesi.
- Eliküçük, A. (2011). *Anne-babalara uygulanacak cinsel gelişim eğitiminin 6 yaş çocukları bulunan ebeveynlerin bilgi düzeylerine etkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi.
- European Parliament (2013). Policies for sexuality education in the European Union. 13 Eylül 2020 tarihinde <http://www.europarl.europa.eu> adresinden erişilmiştir.
- Göçgeldi, E., Tüzün, H., Türker, T., Şimşek, I. (2007). Okul öncesi dönem çocuğu olan anne ve babaların çocuklara cinsel eğitim konusundaki yaklaşımlarının incelenmesi. *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*, 16(9):134-142.
- Gündüz, H.C.,& Yıldız, A.D. (2016). Cinsel İstismarın Önlenmesinde Cinsel Eğitiminin Önemi. https://www.researchgate.net/publication/323657089_Cinsel_Istismarin_Onlenmesinde_Cinsel_Egitiminin_Onemi adresinden 15 Aralık 2019 tarihinde alınmıştır.
- Güzelyurt, T., Yalçinkaya, Ö., Saluci, Ü., Öglü, H., Ürüm, R. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin cinsel eğitime ilişkin görüşleri. *Çocuk, Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 2 (2):110-122.

- İşler, S., & Gürşimşek, A . (2018). 3-6 Yaş Çocuklarının Cinsel Eğitiminin Gerekliliği İle İlgili Ebeveyn Görüşlerinin İncelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38 (3) , 845-867 . DOI: 10.17152/gefad.377583
- İnanç, B.Y., Atıcı, M.K., Bilgin M. (2007). *Gelişim psikolojisi -Çocuk ve ergen gelişimi*, Pegem Akademi.
- Kardeş, S., & Karaman, N.G. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin çocuğun cinsel eğitimine ilişkin görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (3):1554-1570.
- Kentler, H., & Pamir, G. (2008). *Çocuğuma nasıl cinsel eğitim verebilirim?* Turkuaz Kitaplığı.
- Kahraman, S. (2009). *Kayseri İl Merkezindeki Adölesan Gebelerin Yaşam Kalitesinin 20-29 Yaş Grubu Gebelerle Karşılaştırılması* (Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi.
- Lu W. (1994). Parental Attitudes Toward Sex Education For Young Children İn Taiwan. *U.S. Department Of Education Office of Educational Research and Improvement*, ED; 374-386.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2013). Okul öncesi eğitim programı. Ankara.
- Omranifard V, Najafi M, Sharbafchi MR, Emami P, Maracy M (2013). Risperidone as a treatment for childhood habitual behavior. *J Res Pharm Pract* 2(1):29-33.
- Özcan, SY. (2017). *60-72 Aylık Çocuklara Yönelik Hazırlanan Cinsellik Eğitimi Programının Çocukların Cinsel Gelişimine Etkisi* (Yüksek Lisans Tezi) .Mersin Üniversitesi.
- Özalp, S., Tanır, H., İlgin, H., İlgin, B., Karataş, A . (2012). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp ve Mühendislik Fakültesi Öğrencilerinin Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar ve Aile Planlaması Konusundaki Bilgi ve Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Duzce Medical Journal* , 14 (3) :18-21 .
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (Çev. Ed. M. Bütün ve S. B. Demir). Pegem Akademi Yayınları.
- Ritchie, J. Lewis, J. ve Elam, G. (2006). *Designing and Selecting Samples* (Ed. J. Ritchie ve J. Lewis). *Qualitative Research Practise A Guide for social science students and re-searchers*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- SIECUS. (2004). *Guidelines for Comprehensive ve Sexuality Education, Kindergarten Through 12th grade*, 3rd edition, National Guidelines Task Force, Sexuality Information and Education Council of the United States. <http://sexedu.org.tw/guideline.pdf> adresinden 25 Aralık 2019 tarihinde alınmıştır.
- Tuğrul, B., & Artan, İ. (2001). Çocukların cinsel eğitimi ile ilgili anne görüşlerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(20).
- Tuzcuoğlu, N., Tuzcuoğlu, S. (1996). Çocuğun cinsel eğitiminde ailelerin karşılaştıkları güçlükler. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8: 251 – 262.
- Tuzcuoğlu, N., Tuzcuoğlu, S. (2004). *Çocuğun Cinsel Eğitimi*, Morpa Kültür Yayınevi, İstanbul, 7-61.
- TNSA. (2018). *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması Temel Bulgular*, http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2018/rapor/2018_TNSA_Ozet_Rapor.pdf adresinden 12 Ocak 2020 tarihinde alınmıştır.
- Turnbull, T., Wersch, A., & Schaik, P. (2008). A review of parental involvement in sex education: The role for effective communication in British families. *Health Education Journal*, 67(3).
- UNESCO. (2019). "Facing the facts: the case for comprehensive sexuality education" <https://en.unesco.org/gem-report/node/2791> adresinden 15 Ocak 2020 tarihinde alınmıştır.

- Yağın Güder, S., ve Alabay, E. (2018). Children's questions and answers of parents: Sexual education dilemma. *International Journal of Progressive Education*, 14(6), 138-151.
- Yeşilay T, Altun, S.A. (2009). "Okulöncesi öğretmenlerinin sınıftaki öğrencilerinin mastürbasyon davranışıyla baş etme stratejileri". *İlköğretim Online*, 8(2): 593-604. <http://ilkogretim-online.org.tr> adresinden 23 Aralık 2019 tarihinde alınmıştır.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- "2019'un ilk 3 ayında 483 çocuk cinsel istismara maruz bırakıldı", *Evrensel*, 26 Nisan 2019, <https://www.evrensel.net/haber/378192/2019un-ilk-3-ayinda-483-cocuk-cinsel-istismara-maruz-birakildi> adresinden 19 Ocak 2020 tarihinde alınmıştır.
- WAS. (1999). Declaration of Sexual Rights. World Association for Sexual Health. www.worldsexology.org adresinden 22 Aralık 2019 tarihinde alınmıştır.
- World Health Organization. (2010). Who Regional office for Europe and BZgA-Standards for Sexuality Education in Europe: A framework for policy makers, educational and health authorities and specialists. *Cologne: Federal Centre for Health Education*. <https://www.icmec.org/wp-content/uploads/2016/06/WHOStandards-for-Sexuality-Education-in-Europe.pdf> adresinden 25 Aralık 2019 tarihinde alınmıştır.

Yazarlar

Beyza YALKILIÇ

Doç.Dr.Sevcan YAĞAN

İletişim

Memorial Bahçelievler Hastanesi, Çocuk Gelişim Uzmanı, Bahçelievler-İstanbul

E mail: beyza.yalkilic@memorial.com.tr

İstanbul Kültür Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı Küçükçekmece-İstanbul

E mail: s.yagan@iku.edu.tr